

RAPPORT

NHOs KOMMUNE-NM 2018

Forord

Prosjektet har vært ledet av Annegrete Bruvoll, med Anne Espelien og Siri Voll Dombu som prosjektmedarbeidere. Simen Pedersen har kvalitetssikret rapporten.

Vi takker NHO for et spennende oppdrag og vår kontaktperson Hilde Karoline Midsem for interessante innspill og diskusjoner. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

August 2018

Annegrete Bruvoll

Prosjektleder

Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	4
2. INDIKATORSETTET	5
3. DE KOMMENDE FYLKENE	7
3.1. Næringslivet	9
3.2. Arbeidsmarkedet	11
3.3. Demografien	12
3.4. Kompetansenivået	13
3.5. Kommuneøkonomien	14
3.6. Endringer i fylkene siden 2012	15
4. KOMMUNENE	16
4.1. Næringslivet	18
4.2. Arbeidsmarkedet	20
4.3. Demografien	22
4.4. Kompetansenivået	24
4.5. Kommuneøkonomien	26
4.6. Endringer i kommunene siden 2012	29
5. KOMMUNENES OG FYLKENES INTERNE ENDRINGER OVER TID	32
5.1. Endringer i fylkene	32
5.2. Endringer i Rogaland fylke	34
5.3. Endringer i Troms og Finnmark fylke	36
5.4. Endringer i nye Ålesund kommune	38
REFERANSER	41
VEDLEGG 1. RANGERING AV KOMMUNER, TOTAL- OG OMRÅDEINDIKATORER	42
VEDLEGG 2. KOMMUNENES ENDRINGER OVER TID, TOTALINDIKATOR	52
VEDLEGG 3. SVAKHETER I DATAGRUNNLAGET	62
Feil som følge av kommunesammenslåing	62
Usikre KOSTRA-data	62
Manglende data	62

Sammendrag

Kommune-NM er en årlig rangering av de økonomiske prestasjonene og rammebetingelsene for næringslivet i norske kommuner, utført i regi av NHO. Kommune-NM 2018 dekker fem temaområder: Næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Hovedfokus i rapporten er en *sammenligning av fylker og kommuner*, og drøfting av utviklingen i rangering fra 2012 til 2017. Nytt av året er at vi analyserer de elleve nye fylkene som regjeringen legger opp til vil være gjeldende fra 1. januar 2020.

Sola rangeres høyest av kommunene, før Oslo, Bærum og Austevoll. Kommuner i Østlandsområdet med Oslo og Akershus, og byområdene langs hele kysten (Kristiansand, Stavanger, Bergen, Florø, Ålesund, Molde, Bodø, Harstad, Tromsø og Alta) er generelt blant de høyest rangerte. I tillegg kommer reiselivskommuner i indre Nordfjord og indre Sogn og kommuner i tilknytning til vintersportområder på Østlandet, samt bykommunene Hamar, Lillehammer og Gjøvik og enkelte kommuner der kraftproduksjon og reiseliv er spesielt viktig. Hovedtyngden av de lavest rangerte kommunene finner vi i Nord-Norge og innlandskommuner på Østlandet.

I rangeringen av de nye geografiske fylkene kommer Oslo best ut både samlet sett og på fire av de fem områdene. Tendensen er at fylkene med de største byene og tett befolkede kommunene er rangert høyest: det sentrale Østlandsområdet med Oslo og Viken, Rogaland med Stavanger/Sandnes, Trøndelag med Trondheim og Vestland med Bergen. Nordland, Troms og Finnmark og Innlandet rangeres lavest etter NHOs indikatorer. I midtsjiktet finner vi kommuner i Agder, Vestfold og Telemark, og Møre og Romsdal.

At en kommune eller et fylke kommer dårligere ut i rangeringen, betyr ikke nødvendigvis at utviklingen innenfor kommunen/fylket har vært negativ, men kan komme av at andre har hatt mer positiv utvikling. I denne versjonen av Kommune-NM har vi også etablert et datasett for analyser av *utviklingen over tid* for hver enkelt kommune og fylke. Dette datasettet gir kommunene og fylkene informasjon om deres egen utvikling i områdeindikatorer og totalindikatoren, som er uavhengig hvordan de rangeres i forhold til andre. Det er mulig å beregne utviklingen for ulike alternativer for kommunesammenslåinger/regioner, for eksempel for å studere hvordan forholdene for næringslivet i aktuelle nye sammenslåinger har utviklet seg bakover i tid.

Mens det store bildet er at Nord-Norge kommer dårlig ut i *rangeringen*, finner vi eksempelvis at indikatorverdiene jamt over har utviklet seg i positiv retning for Troms og Finnmark *over tid*. De fylkene som rangerer lavt sammenlignet med andre har hatt størst framgang de siste fem årene. Disse har også størst potensial for å forbedre sine markeder og tilrettelegge for vekst i næringslivet. Tilsvarende finner vi at Rogaland har gått mye tilbake på de fleste områder, men fra høye indikatorverdier.

I dette nye datasettet ser vi tydelig virkningene av tilbakegangen i oljesektoren. Hovedbildet er at fylkene i Vest-Norge hadde høyest indikatorverdier i 2013-2014, og at indikatorverdiene generelt er svekket etter nedgangen i oljeprisen i 2014. Vi finner de samme tendensene i Trøndelag, Viken og Vestfold og Telemark. Fylker som har vært mindre avhengig av oljesektoren, Nordland, Troms og Finnmark og Oslo, har samlet sett jevnt over hatt positiv utvikling over hele perioden fra 2012 til 2017. De fleste indikatorene falt også i de nordlige fylkene og Innlandet etter 2014, men disse delene av landet har hentet seg inn igjen raskere.

En egen analyse illustrerer forskjeller og likheter i utviklingen i fem svært forskjellige kommuner som skal slås sammen til nye Ålesund fra 2020. Generelt trekker storkommunene opp gjennomsnittet i sammenslåinger, men her ser vi et eksempel på at dette ikke alltid er tilfelle. Ålesund har gått mest tilbake på næringslivsindikatorer over tid, mens Skodje og Haram trekker opp gjennomsnittet, og Sandøy er den kommunen som kommer best ut på alle arbeidsmarkedsindikatorer når en ser kommunene samlet.

1. Innledning og bakgrunn

Siden 2011 har NHO publisert indikatorer for kommunene langs dimensjoner som er viktige for eller gjenspeiler vekst i næringslivet. Årets indikatorsett dekker fem temaområder; næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Innenfor hvert av temaområdene er det spesifisert tre til fem enkeltindikatorer som gir et bilde av utviklingstrekk over tid og sammenligningsgrunnlag på tvers av kommuner og fylker.

Samlet sett inneholder indikatorsettet 19 enkeltindikatorer, fem områdeindikatorer og én totalindikator for 422 kommuner og de elleve nye fylkene som regjeringen legger opp til vil være gjeldende fra 2020, og for seks årganger. Indikatorsettet er utviklet i samarbeid, og det endelige indikatorsettet er fastlagt av NHO. Indikatorsettet er tilgjengelig på NHOs nettsider.

I rapportens kapittel 2 beskrives innholdet i indikatorsettet og definisjonene av de enkelte indikatorene. Rapporten oppsummerer videre de sentrale utviklingstrekkene over på tvers av fylker, og endringer i rangeringen over tid i kapittel 3, og tilsvarende for kommuner i kapittel 4. En fullstendig oversikt over indikatorene for alle kommuner i 2012 og 2017 er gjengitt i Vedlegg 1. For kommunene fokuserer vi på de høyest og lavest rangerte, og de som har gått mest fram og tilbake de siste fem årene. For fylkene har vi fokusert på de store linjene i nærings sammensetningen og nasjonale fortrinn. Indikatorsettet gir ikke direkte grunnlag for å trekke årsakssammenhenger, men i gjennomgangen kommer vi inn på noen mulige forklaringer. Rapporten fungerer først og fremst som en inngang til videre dypdykk i den mer detaljerte informasjonen som framkommer i databasen.

I kapittel 5 beskrives tallgrunnlaget for beregninger av utviklingen i indikatorene over tid for hver enkelt kommune og fylke, og gir en oversikt over utviklingen i fylkene generelt, og mer inngående for to fylker og én kommunesammenslåing.

2. Indikatorsettet

Indikatorsettet består av 19 enkeltindikatorer som samles under fem områdeindikatorer. Indikatorene bygger på offisielle statistikker fra Statistisk sentralbyrå og NAV (uførepensjonister).

Tabell 2.1 Definisjoner av indikatorene

OMRÅDER	ENKELTINDIKATORER
Næringsliv	Næringslivsvariasjon: Målt ved 1 minus summen av kvadrerte andeler sysselsetting etter næring (+)
	Inntektsnivå: Gjennomsnittlig bruttoinntekt per person 17 år og over, kroner (+)
	Privat sysselsetting: Sysselsatte i privat sektor og offentlige foretak som andel av totalt antall sysselsatte, prosent (+)
	Kommunenes kjøp av private tjenester: Kommunens kjøp av tjenester fra private i prosent av brutto driftsutgifter (+)
Arbeidsmarked	Sysselsettingsandel: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen 16-66 år (+)
	Sykefravær: Tapte dagsverk på grunn av egen sykdom i prosent av avtalte dagsverk (-)
	Uføre: Uførepensjonister 18-67 år i prosent av befolkningen (-)
	Arbeidsledige: Registrerte ledige 15-74 år i prosent (-)
Demografi	Befolkningsvekst: Gjennomsnittlig årlig vekst i befolkningen over tre år. Prosent (+)
	Unge i forhold til eldre: Innbyggere 26 - 35 år som andel av innbyggere 56 - 65 år. Prosent (+)
	Nettoinnflytting: Netto innflytting mellom kommunene i prosent av befolkningen (+)
Kompetanse	Minst fire års høyere utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent sysselsatte alder etter arbeidssted (+)
	Fagprøver: Sysselsatte med beståtte fagprøver som høyeste utdanningsnivå i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+)
	Teknisk og naturvitenskapelig utdanning: Sysselsatte med universitets- og høyskoleutdanning 1-4 år, naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag i prosent av sysselsetting etter arbeidssted (+)
Kommuneøkonomi	Administrasjonsutgifter: Netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, kroner (konsern) (-)
	Eiendomsskatt: Skatt for annen eiendom per sysselsatt etter arbeidssted, kroner (-)
	Kommuneinntekter: Inntekter fra eiendomsskatt, inntekt og formue, andre salgs- og leieinntekter i prosent av driftsutgifter (konsern) (+)
	Kommunal betalingsevne: Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter (konsern) (+)
	Aldring: Befolkningen over 80 år i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder i 2037 (-)

(+) angir høyere rangering ved høyere verdi, og (-) angir lavere rangering ved høyere verdi.

For områdeindikatorene er hver enkeltindikator gitt lik vekt, og for totalindikatoren er hver områdeindikator gitt lik vekt. Det betyr at ikke alle enkeltindikatorene har lik vekt i totalindikatoren. For hvert av indikatorsettene rangeres kommunene fra 1 for høyest score til 422 for lavest score. Tilsvarende rangeres fylkene fra 1 til 11. For en del kommuner mangler data for enkelte indikatorer. Områdeindikatoren er da beregnet på bakgrunn av de resterende indikatorene. Det er redegjort for manglende data og andre svakheter i datagrunnlaget i Vedlegg 3.

Indikatorene for fylkene er aggregat av data fra kommunene. Dette gjelder også indikatorene som er basert på KOSTRA-data. Indikatorene viser dermed de samlede kommunenes resultater innenfor hvert nye fylkesområde, ikke økonomiske resultater for de nye fylkeskommunene (KOSTRA- data for de nye fylkene vil heller ikke rapporteres før fra 2020 og utover). For kommuner som er slått sammen i analyseperioden 2012-2017 har vi aggregert data fra enkeltkommunene til gjeldende kommunesett på 422 kommuner i 2018.¹

Indikatorsettet er noe endret siden fjorårets Kommune-NM (Bruvoll, Espelien, Dombu og Aalen, 2017), og alle tallene for alle årgangene er oppdatert. Det betyr at rangeringene for hvert år i fjorårets rapport ikke er helt like rangeringene for samme årgang i årets studie, for eksempel kan rangeringen av en kommune i 2016 være ulik i fjorårets rapport sammenlignet med det som ligger i årets indikatorsett.

Områdeindikatoren for **næringsliv** uttrykker vekstkraften i privat næringsliv og omfatter fire enkeltindikatorer. Indikatoren for *næringslivsvariasjon* angir hvor robust næringslivet er med hensyn til spredning over flere sektorer. En høy verdi indikerer at næringslivet har flere bein å stå på, mens kommuner med ensidig næringsliv er sårbare for enkeltnæringsers markedsutvikling. *Inntektsnivå* inngår som en indikator for den private kjøpekraften i kommunen, og *privat sysselsetting* indikerer omfanget av privat sektor. *Kommunenes kjøp av private tjenester* er en indikator på kommunesektorens privatisering og bruk av næringslivets tilbud.

Høy deltakelse i arbeidslivet er viktig for vekst og verdiskaping. Områdeindikatoren for **arbeidsmarked** dekker *sysselsettingsandel*, *sykefravær*, *uføreandel* og *arbeidsledighet*, der de tre siste teller negativt. Alle indikatorene gir da uttrykk for ulike tilgangen og bruken av arbeidskraft.

Områdeindikatoren for **demografi** er basert på *befolkningsvekst* og *nettoinnflytting* mellom kommunene. Høy vekst i befolkningen kan indikere attraktive arbeidsmarkeder og forventninger om vekst i næringslivet. Videre uttrykker *unge i forhold til eldre* forskjeller i graden av aldring i arbeidsstokken mellom kommunene.

Høy grad av utdannet arbeidskraft er viktige faktorer for kvaliteten i det kommunale tjenestetilbudet og for næringslivets konkurranseevne. Områdeindikatoren for **kompetanse** viser kompetansenivået i kommunene både med hensyn til høyere utdanning, *minst fire års høyere utdanning* og *teknisk og naturvitenskapelig utdanning*, og tilbudet av arbeidskraft med *fagprøver*.

Områdeindikatoren for **kommuneøkonomi** gjengir ulike sider ved kommunesektorens økonomiske robusthet. *Administrasjonsutgifter* måler belastningen av netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, og lave utgifter indikerer effektiv drift. Høye *kommuneinntekter*, målt i forhold til driftsutgifter, og høy *kommunal betalingsevne*, målt som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, indikerer god økonomistyring. *Eiendomsskatt* på næringsseiendom indikerer denne skatleggingens belastning for næringslivet. *Aldring*, som måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, indikerer den framtidige belastningen av eldrebølgen.

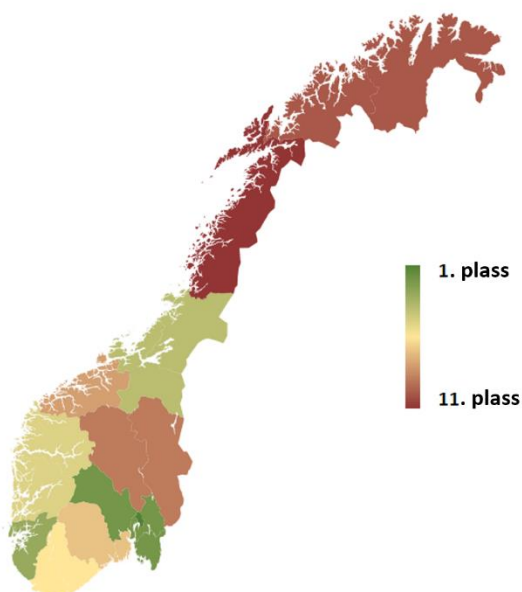
¹ Dette gjelder 1903 Harstad fom 2013 (1901 Harstad+1915 Bjerkøy), 0710 Sandefjord fom 2016 (0706 Sandefjord+0719 Andebu+0720 Stokke, 0712 Larvik fom 2018 (0709 Larvik+0728 Lardal), 0715 Holmestrand fom 2018 (0702 Holmestrand+0714 Hof), 0729 Færder fom 2018 (0723 Tjøme+0722 Nøtterøy), og 5054 Indre Fosen fom 2018 (1624 Rissa+1718 Leksvik).

3. De kommende fylkene

Fylkene følger den planlagte inndelingen fra 1. januar 2020, med elleve fylker. Denne nye fylkesinndelingen gjør det mulig å indentifisere endringer opp mot tidligere rapporter, samtidig som de nye fylkene her får avdekket sin posisjon. Indikatorene for fylkene er aggregerte fra indikatorene fra de kommunene som skal inngå i de nye fylkene. Dette gjelder også indikatorene basert på data fra KOSTRA. Det betyr at analysene altså ikke omfatter fylkeskommunenes økonomi, men kommuneøkonomien for summen av kommunene som skal inngå i de nye fylkene.

Oslo kommer best ut av fylkene både samlet sett og på fire av fem områdeindikatorer. Som vi ser i Figur 3.1 er tendensen at fylkene med de største byene og tett befolkede kommunene er rangert høyest: det sentrale Østlandsområdet med Oslo og Viken, Rogaland med Stavanger/Sandnes, Trøndelag med Trondheim og Vestlandet med Bergen. Nordland, Troms og Finnmark og Innlandet uten rangeres lavest etter NHOs indikatorer. I midt-sjiktet finner vi Agder, Vestfold og Telemark, og Møre og Romsdal.

Figur 3.1 Rangering av fylkene, totalindikator, 2017

Tabell 3.1 Rangering av fylkene, totalindikator, 2017

	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompe- tanse	Kommune- økonomi
Oslo	1	1	1	1	3	1
Viken	2	4	6	2	8	2
Rogaland	3	2	4	7	2	3
Trøndelag	4	5	2	4	1	4
Vestland	5	3	3	6	4	8
Agder	6	8	11	3	5	7
Vestfold og Telemark	7	7	10	5	7	5
Møre og Romsdal	8	6	5	10	6	9
Innlandet	9	11	8	8	11	6
Troms og Finnmark	10	10	7	9	10	10
Nordland	11	9	9	11	9	11

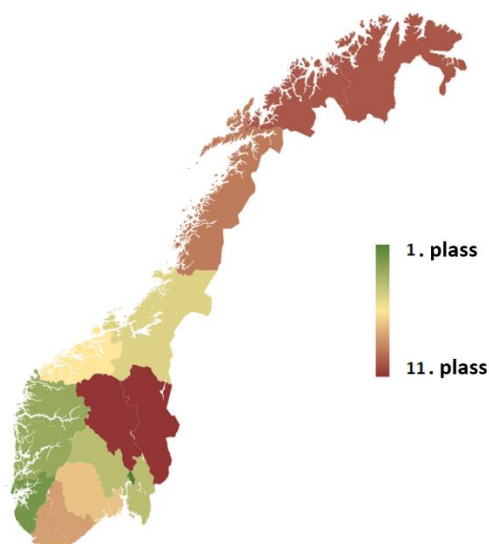
Fylkene som rangeres høyt kommer godt ut på samtlige indikatorer, se Tabell 3.1. Unntaket er Viken som skårer lavt på kompetanse og arbeidsmarked. Viken er en sammenslåing av Akershus, Buskerud og Østfold, med svært sammensatte resultater fra de ulike geografiske områdene innenfor det nye fylket. Rogaland og Vestfold og Telemark har også store variasjoner i de enkelte områdene, med de svakeste arbeidsmarkedene. Tilsvarende kommer Troms og Finnmark relativt godt ut på arbeidsmarkedsindikatorerne, men kommer sammen med Nordland dårlig ut på kommuneøkonomi.

3.1. Næringslivet

Et næringsliv med god lønnsomhet vil tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft og legger grunnlag for vekst og utvikling. Økt grad av sentralisering forsterker effektene og bidrar til at utviklingen ofte skjer i sammenheng med store byer og regioner der det allerede er aktivitet.

Av Figur 3.1 under ser vi at Oslo, Rogaland og Vestlandet kommer best ut på næringslivsindikatorerne. Med den nye fylkesinndelingen spres aktiviteten utover i landet og i tilknytning til store byer. Tilstedeværelsen av en større by ser ut til å i stor grad påvirke resultatene. Vestlandet trekkes opp av Bergen, mens mindre sentrale kommuner i Sogn og Fjordane og i Hordaland trekker ned. Det samme gjelder for Trøndelag med Trondheim, som rangeres som nummer 4. Viken rangeres som nummer 5. Selv om vi finner konsentrasjoner av både næringsklynger og bykjerner i Viken, trekkes snittet ned av svakere områder i innlandet. Eksport av bearbejdede varer er et kjennetegn for fylkene som kommer best ut på næringslivsindikatorerne. Dette er attraktive jobber for høyt utdannede og gir dermed utslag på både inntektsnivå og privat sysselsetting.

Figur 3.2 Rangering av fylkene, områdeindikatoren for næringsliv, 2017

Oslo kommer klart best ut på samtlige næringslivsindikatorer, med størst bredde i næringslivet, høyest inntektsnivå, høyest andel privat sysselsetting og en klart høyest andel av offentlig sektors kjøp av private tjenester. Oslo er således unik for denne indikatoren.

Det er små variasjoner mellom fylkene i indikatoren som måler næringsvariasjon. Fylkene med lavest skåre er Innlandet, Vestfold og Telemark, Agder, og Troms og Finnmark. Det er også liten variasjon innad i fylkene over tid. Dette forteller oss at nærings sammensetningen i fylkene er relativt stabil. At fylkene nå er større enheter bidrar ytterligere til å øke stabiliteten over tid, i forhold til tidligere fylkesinndeling og kommuneinndelingen.

Vi finner størst variasjon mellom fylkene innenfor privat sysselsetting, fra Oslo på topp med 74 prosent av arbeidsstyrken (befolkningen mellom 16-66 år) sysselsatt i privat sektor til Troms og Finnmark i andre enden av skalaen med 57 prosent. Lokal etterspørsel er en viktig driver, sammen med næringslivets sammensetning og de mulighetene privat næringsliv har for leveranser av offentlige tjenester.

I mange kommuner er avgjør det politiske klimaet hvorvidt kommunene kjøper tjenester av det offentlige. Tilbudet av private tjenester rettet mot kommunal sektor er mer utviklet i områder med tett befolkning, men denne effekten er mindre synlig for større fylker.

Inntektsnivået er klart høyest i Oslo med gjennomsnittsinntekter på nesten 500 000 kroner, tett fulgt av Rogaland og Viken. Et høykompetent næringsliv som etterspør spesialisert arbeidskraft er en driver for dette. Innlandet kommer lavest ut med gjennomsnittsinntekter i befolkningen på 390 000 kroner. Tilstedeværelsen av Tromsø trekker opp gjennomsnittsinntekten i Troms og Finnmark, som ligger høyere i snitt på 413 000 kroner enn Nordland, Agder og Vestfold og Telemark. Ledighetsnivået kan også påvirke resultatet, da gjennomsnittet beregnes ut fra gjennomsnittlig bruttoinntekt per person over 17 år.

3.2. Arbeidsmarkedet

Høy sysselsetting er en forutsetning for den norske velferdsmodellen. Tilgang til arbeidstakere med nok og rett kompetanse er en forutsetning for vekst og utvikling av næringslivet og derigjennom sysselsetting og for utvikling i områder med lav befolkningsvekst.

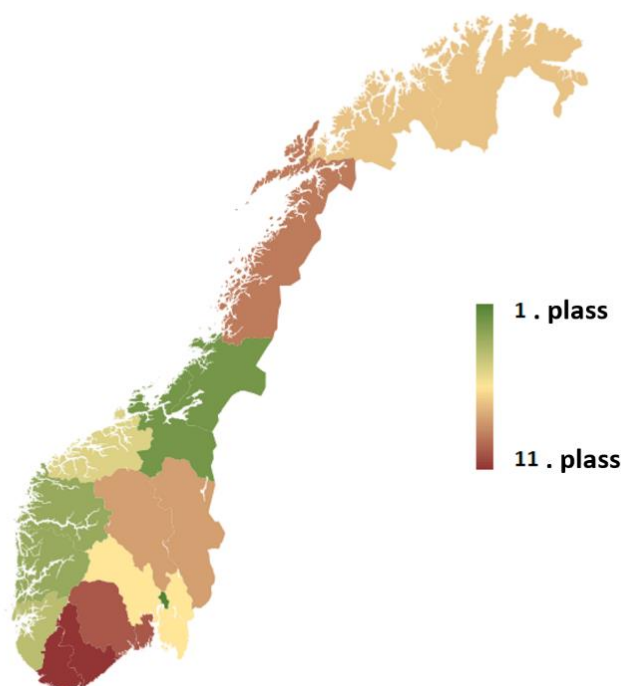
For arbeidsmarkedsindikatorerne kommer Oslo, Trøndelag og Vestland best ut, som vist i Figur 3.3. Oslo skårer høyest på samtlige indikatorer med unntak av arbeidsledighet på 2,5 prosent i 2017. Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark kommer godt ut totalt sett med lav arbeidsledighet, sammen med Vestland med en lav andel uføre.

Oslo er i sin kraft av å være hovedstad attraktiv for etablering av et variert næringsliv, noe som bidrar til at Oslo kommer klart høyest på indikatoren som måler sysselsettingsandel, med 97 prosent. Sysselsettingsandelen er antallet sysselsatte som arbeider i Oslo i forhold til innbyggere mellom 16 og 66 år i Oslo. Den høye andelen for Oslo gjenspeiler at det er svært mange arbeidsplasser i hovedstaden, og at innpendlingen fra omkringliggende fylker er høy. Fylkene fra og med Rogaland og nordover langs kysten til Troms og Finnmark har sysselsettingsandeler på 74-75 prosent. Sysselsettingsandelen er klart lavest i Viken på 66 prosent, tett fulgt av Vestfold og Telemark, Agder og Innlandet. Store variasjoner mellom kommunene i fylket gir dette resultatet.

Lavt sykefravær bidrar til å opprettholde produksjonen. Oslo har lavest sykefravær på 4,5 prosent og Rogaland 5,0 prosent. I den andre enden av skalaen finner vi de nordligste fylkene og Innlandet, som alle har sykefravær på over 6,1 prosent. Brorparten av fylkene har et sykefraværnivå på mellom 5,5 prosent til 5,8 prosent.

Tilsvarende bidrar en lav andel uføre til opprettholdelse av produksjonen i næringslivet og offentlig sektor. Det er stor variasjon mellom fylkene i andelen uføre i befolkningen. Oslo ligger klart lavest på 3,7 prosent, fulgt av Rogaland og Vestland med 5,0 og 5,2 prosent. Resten av fylkene ligger i intervallet mellom 5,7 og 8,0 prosent. Høyest andel uføre finner vi i Agder, Innlandet, Nordland og Vestfold og Telemark. Selv om det var liten variasjon mellom fylkene i næringslivsvariasjon, er det de samme fylkene som også skårer lavt der som har høy andel uføre.

Figur 3.3 Rangering av fylkene, områdeindikatoren for arbeidsmarked, 2017

3.3. Demografien

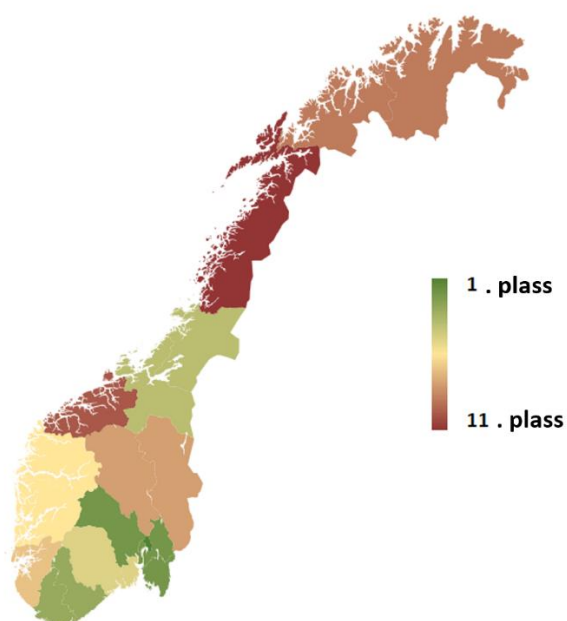
Den demografiske sammensetningen i et fylke legger premissene for etterspørselen av varer og tjenester og næringslivets muligheter for å få tak i kompetanse og arbeidskraft. Befolkningsveksten og tilstrømmingen av yngre er viktige temperaturmålere på forventninger om fremtidens vekst i næringsliv og arbeidsmarkeder.

På demografiindikatorerne samlet rangeres Nordland og Møre og Romsdal lavest, jamfør Figur 3.4. Fylkene som skårer høyest har alle tilknytning til en av Norges største byer og gjenspeiler sentralisering av befolkningen. Samtlige fylker kan vise til befolkningsvekst de siste tre årene, og veksten kan flere steder forklares ved innvandring. Med unntak av Viken, Oslo og Trøndelag ligger den gjennomsnittlige befolkningsveksten for de nye fylkene de tre siste årene på under 1 prosent.

Andelen unge mellom 26-35 år i forhold til eldre mellom 56-65 år er klart størst i Oslo der det er mer enn to unge per én eldre. I Agder, Rogaland, Trøndelag, Vestland og Troms og Finnmark er det nesten én-til-én forhold mellom de to aldersgruppene. I Viken, Møre og Romsdal og Nordland er det noe flere eldre enn unge, mens det i Innlandet og Vestfold og Telemark er overvekt av eldre.

Indikatoren som viser innenlands nettoflytting viser hvilke fylker som henter innbyggere fra andre. Viken rangerer høyest med 0,7 prosent innenlands tilflytting målt i prosent av befolkningen, mens Oslo har netto utflytting. Utvikling av nye boligområder med gode kollektivløsninger inn til et større arbeidsmarked i hovedstadsregionen kan bidra til å forklare dette. Agder, Innlandet og Vestfold og Telemark henter også innflyttere fra andre kommuner. Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal, Nordland og Troms og Finnmark har utflytting til andre deler av landet, mens Trøndelag er om lag i balanse.

Figur 3.4 Rangering av fylkene, områdeindikatoren for demografi, 2017

3.4. Kompetansenivået

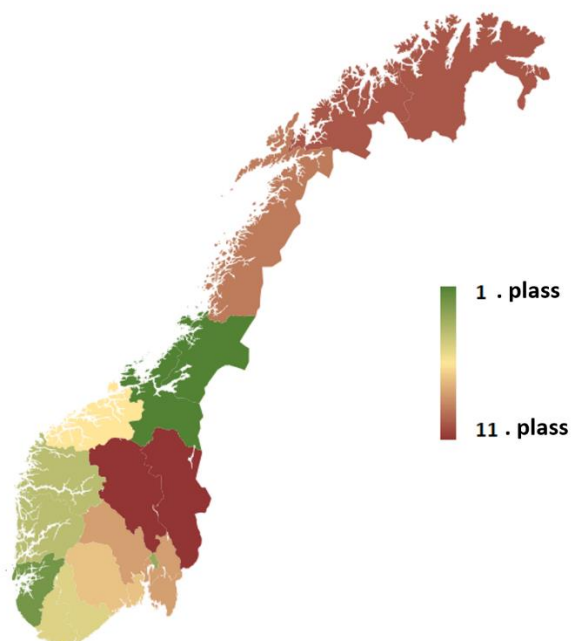
Tilgang til kvalifisert arbeidskraft er sentralt for næringslivet. Ulike deler av næringer etterspør ulik kompetanse. Samtidig gir et variert jobbmarked flere muligheter og er attraktivt for etablering og tilflytting. De mest spesialiserte arbeidsmarkedene finnes i tilknytning til spesialiserte klynger og til de største byene. Når næringslivet tenderer å etablere seg der kompetansen finnes, forsterkes allerede sterke regioner.

Høykompetansearbeidsplasser, som krever høyere utdanning, befinner seg typisk i sentrale strøk, noe som gjenspeiles i at fylkene med de største byene som også har universitet rangeres høyest. Oslo ligger klart på topp med over 20 prosent av arbeidstakere som har høyere utdanning. Trøndelag rangeres som nummer to med 11,4 prosent, tett etterfulgt av Rogaland og Vestland på rundt 10,5 prosent. Fylkene med store interne variasjoner, som Viken og Troms og Finnmark, ligger like etter med 9,9 prosent. De resterende fylkene ligger på mellom 6,3 og 8,0 prosent.

Andelen sysselsatte med fagprøve er lavest i Oslo og Viken med henholdsvis 7 og 9 prosent. Resten av fylkene varierer mellom 12 og 14 prosent, der større vekt av industri og primærnæringer trekker opp etterspørselen etter faglærte. Mellom disse fylkene er det liten variasjon på denne indikatoren.

Andelen sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning er høyest i Oslo, med 4,7 prosent, og ellers i Trøndelag, med NTNU, med 4,4 prosent. Vestland og Rogaland ligger også med en andel på over 4 prosent, noe som reflekterer etterspørselen fra næringslivet tilknyttet for eksempel olje- og gassvirksomheten og sjønæringene. Innlandet, Nordland og Troms og Finnmark kommer lavest ut med andeler på 2,5 til 2,7 prosent.

Figur 3.5 Rangering av fylkene, områdeindikatoren for kompetanse, 2017

3.5. Kommuneøkonomien

Bærekraftig økonomi i kommunene er sentralt for å kunne gi gode tilbud til befolkningen og næringslivet. Befolkningsvekst har innvirkning på kommuneøkonomien da dette gir høyere skatteinntekter og vekst i tildelingen av midler. Siden en kommune skal levere lovpålagte oppgaver til innbyggerne sine, tilpasses budsjettet antall innbyggere og innbyggernes demografi. Den samlede kommuneøkonomien rangeres lavest i de nordligste fylkene, etterfulgt av Møre og Romsdal og Vestland. Blant de fylkene som kommer best ut finner vi Oslo og Viken, se Figur 3.6.

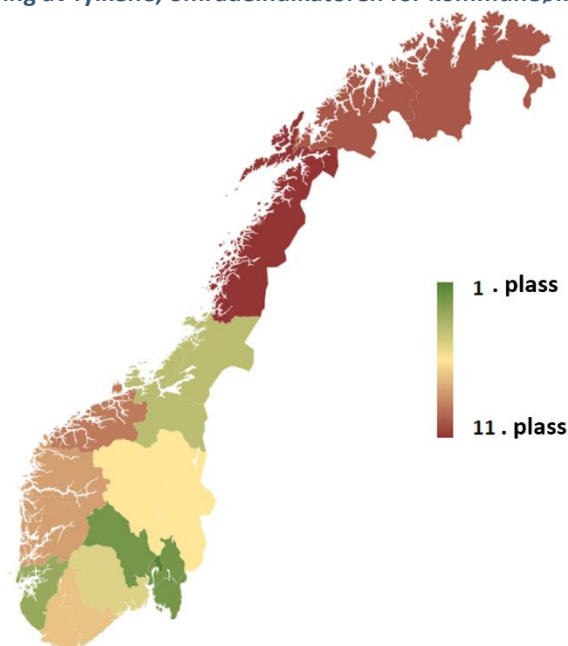
Kommunenes administrasjonsutgifter per innbygger er høyest i de nordligste fylkene. Nordland og Troms og Finnmark ligger på topp med 4600 kr i gjennomsnitt. Eiendomsskatten er også høyest i disse fylkene. Innlandet og Agder har også høye administrasjonsutgifter per innbygger. Nivået på eiendomsskatten ligger det lavere sjiktet for begge disse fylkene. Oslo har lavest administrasjonskostnader per innbygger med 2600 kr per innbygger, og det nest laveste nivået på eiendomsskatt. Lavest gjennomsnittlig nivå på kommunal eiendomsskatt finner vi i Viken.

Oslo har klart høyest kommuneinntekter på 70 prosent i forhold til driftsutgifter. Viken og Rogaland skårer også høyt på kommuneinntekter. I den andre enden av skalaen finner vi Troms og Finnmark, Nordland og Innlandet, med inntekter på rundt 40 prosent i prosent av driftsutgiftene.

Den kommunale betalingsevnen, målt som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, er imidlertid svakest for Oslo (-4 prosent), og sterkest for Trøndelag (29 prosent). Det er mindre variasjon mellom de resterende fylkene, som befinner seg i sjiktet 13 til 25 prosent.

Aldring er en indikator for forventede utgifter til omsorg i årene framover. Her rangeres Nordland og Innlandet lavest, med høyest forventet andel eldre i forhold til yngre om 20 år. Oslo og Rogaland kommer best ut med en forventet lavere andel av befolkningen på over 80 år. Denne indikatoren 20 år fram i tid reflekterer hovedsakelig framskrivninger av dagens befolknings sammensetning.

Figur 3.6 Rangering av fylkene, områdeindikatoren for kommuneøkonomi, 2017

3.6. Endringer i fylkene siden 2012

Viken har gått mest fram siden 2012, fra å være rangert som nummer fire til nummer to. Dette kommer først og fremst av bedringer i arbeidsmarkedet med lavere sykefravær og lavere arbeidsledighet, og økte kommuneinntekter. Endringene likevel vært såpass små at fylket ikke har gått fram i rangeringen på enkeltindikatorer.

Vestfold og Telemark, Agder og Trøndelag har også gått fram én plass hver siden 2012. Vestfold og Telemark har hatt mer positiv demografisk utvikling enn andre fylker, med befolkningsvekst og netto innflytting, flere yngre i forhold til eldre, og redusert arbeidsledighet. Agder har også gått fra null til positiv netto innflytting, og har hatt en vesentlig forbedring i kommunal betalingsevne siden 2012. Årsaken til at Trøndelag har gått fram i rangeringen, er en større økning i sysselsettingsandelen, redusert sykefravær bedringer i kommunal betalingssevne.

Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal har gått tilbake i forhold til de andre fylkene. Rogalands tilbakegang skyldes hovedsakelig en nær doubling i arbeidsledigheten fra 2012 til 2017, nedgang i befolkningsveksten og i tilgangen på arbeidskraft med fagprøve- og teknisk og naturvitenskapelig utdanning. Redusert befolkningsvekst og økt arbeidsledighet strekker seg videre oppover Vestland og Møre og Romsdal, men i mindre grad enn i Rogaland. Vestland og Møre og Romsdal har bedret kommunenes betalingsevne, men relativt mindre andre fylker, noe som trekker ned to fylkene ytterligere i rangeringen.

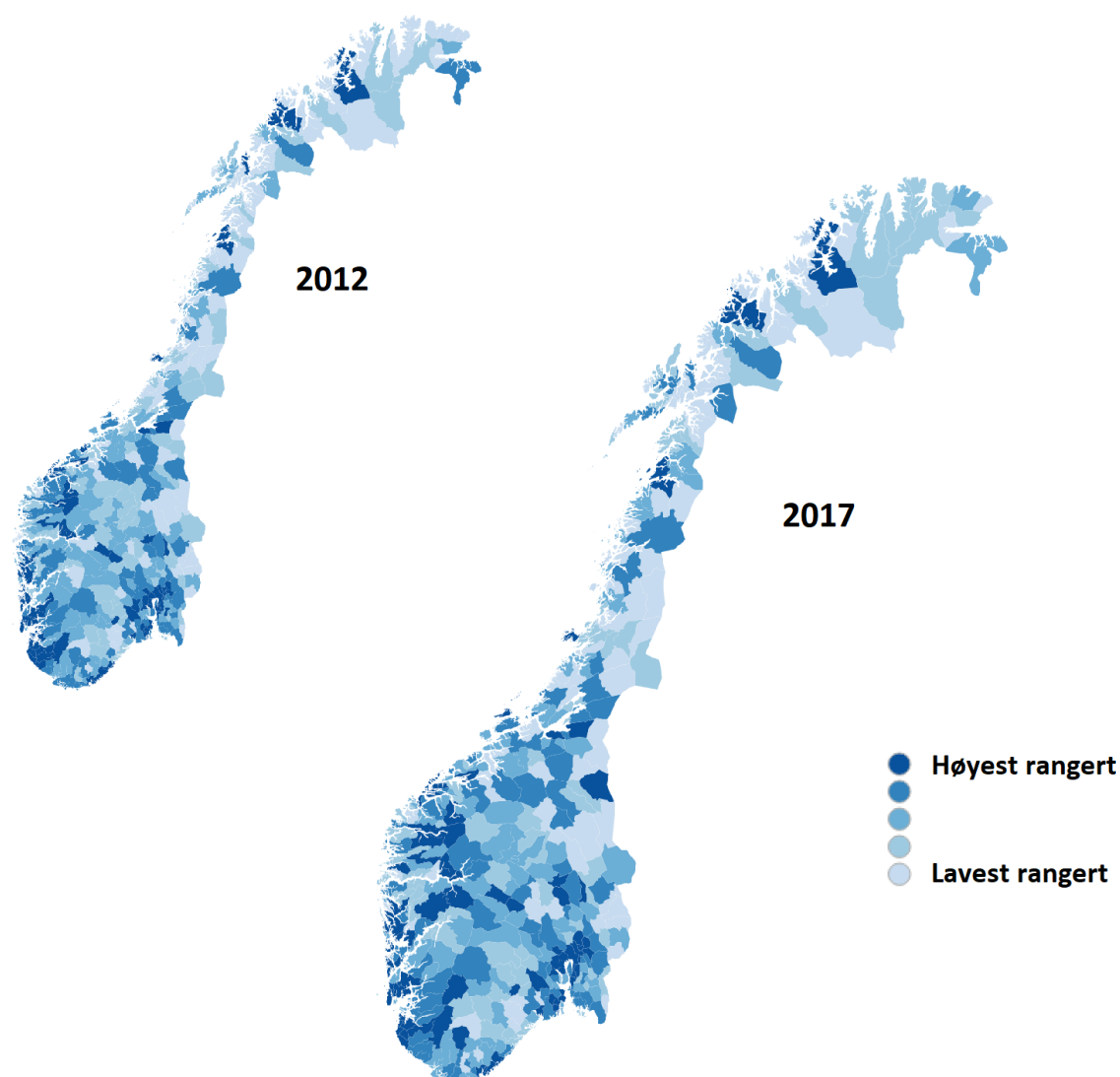
Tabell 3.2 Endringer i rangering i perioden 2012–2017

	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi
	Endring i rangering 2012-2017						Rangering 2017					
Viken	2	0	0	0	-1	0	2	4	6	2	8	2
Vestfold og Telemark	1	1	1	2	1	0	7	7	10	5	7	5
Agder	1	-1	-2	3	0	-1	6	8	11	3	5	7
Trøndelag	1	0	3	0	1	0	4	5	2	4	1	4
Oslo	0	0	1	0	0	2	1	1	1	1	3	1
Innlandet	0	0	0	2	0	2	9	11	8	8	11	6
Nordland	0	0	1	0	1	0	11	9	9	11	9	11
Troms og Finnmark	0	0	0	0	-1	0	10	10	7	9	10	10
Rogaland	-1	0	-3	-4	-1	-2	3	2	4	7	2	3
Vestland	-2	0	0	-1	0	-1	5	3	3	6	4	8
Møre og Romsdal	-2	0	-1	-2	0	0	8	6	5	10	6	9

4. Kommunene

Figur 4.1 gir en grov oversikt over rangeringen av kommunene i 2017 og sammenligner med rangeringen i 2012. De mørke feltene viser hvilke kommuner som kommer best ut. Kartene utdyper bildet fra fylkesgjennomgangen. Vi ser de samme trekkene ved at Østlandsområdet med Oslo og kommunene i Akershus, og byområdene langs hele kysten (Kristiansand, Stavanger, Bergen, Florø, Ålesund, Molde, Bodø, Harstad, Tromsø og Alta) rangeres høyest. Andre høyt på listen er reiselivskommuner i indre Nordfjord og indre Sogn og kommuner i tilknytning til vintersportområder på Østlandet, samt bykommunene Hamar, Lillehammer og Gjøvik og enkelte kraftreiselivskommuner.

Figur 4.1 Rangering av kommunene, totalindikator, 2012 og 2017

Tabell 4.1 viser de 20 høyest og 20 lavest rangerte kommunene i 2017. For en fullstendig oversikt over alle kommuner refererer vi til Vedlegg 1 eller NHOs nettsider.

Sola rangeres høyest, før Oslo, Bærum og Austevoll. Kommuner på listen over de 20 høyest rangerte er sentralt beliggende på Østlandet og større by- eller tettstedskommuner langs kysten til Ålesund, Trondheim og Tromsø.

Hovedtyngden av de 20 lavest rangerte kommunene finner vi i de fire nordligste fylkene, med unntak av tre de innlandskommuner på Østlandet Aremark, Søndre Land og Engerdal.

Tabell 4.1 Alle indikatorer samlet: Høyest lavest rangerte kommuner, 2017

Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Sola	403	Lødingen
2	Oslo kommune	404	Bindal
3	Bærum	405	Aremark
4	Austevoll	406	Dyrøy
5	Trondheim	407	Kvæningen
6	Ullensaker	408	Karlsøy
7	Ås	409	Evenes
8	Kongsberg	410	Bø (Nordl.)
9	Stavanger	411	Hasvik
10	Asker	412	Tranøy
11	Bergen	413	Tysfjord
12	Sogndal	414	Søndre Land
13	Sandnes	415	Kvalsund
14	Tromsø	416	Fedje
15	Skedsmo	417	Vevelstad
16	Ålesund	418	Engerdal
17	Kristiansand	419	Loppa
18	Førde	420	Fosnes
19	Lier	421	Ballangen
20	Tønsberg	422	Kvæfjord

4.1. Næringslivet

Indikatorene for næringsliv omfatter *næringslivsvariasjon*, *inntektsnivå*, *privat sysselsetting* og *kommunenes kjøp av private tjenester*. Listen over de høyest rangerte kjennetegnes av kommuner i det sentrale Østlandsområdet og kommuner med stort innslag av fiskeri og petroleumsvirksomhet i Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal.

Austevoll rangeres høyest i landet på kommunens kjøp av private tjenester, nest høyest på privat sysselsetting og som nummer tre på inntektsnivå. Som oppdrettskommune har den imidlertid et mer ensidig næringsliv. Bærum har landets høyeste inntektsnivå, høy privat sysselsetting og stor næringslivsvariasjon. Bærum har også et kunnskapsbasert næringsliv og høy arbeidsutveksling med næringslivet i Oslo. Sola har høyest andel privat sysselsetting, men den store vekten oljesektoren har trekker ned næringslivsvariasjonen. Oslo ligger høyest i landet på næringslivsvariasjon, mens for Nittedal og Ullensaker trekker denne indikatoren i sammenligningen med andre kommuner ned på grunn av mer konsentrert næringsstruktur. Begge disse kommunene er store på varehandel, i tillegg til at Oslo Lufthavn er lokalisert i Ullensaker. Moskenes trekkes opp, med landets nest høyeste andel kjøp av private tjenester.

Kommunene som er lavest rangert på næringslivsindikatorene har generelt lav andel privat sysselsetting og lav variasjon i næringslivet. Leikanger og Kvæfjord rangeres lavest på disse to indikatorene, selv om Leikanger har et relativt høyt inntektsnivå.

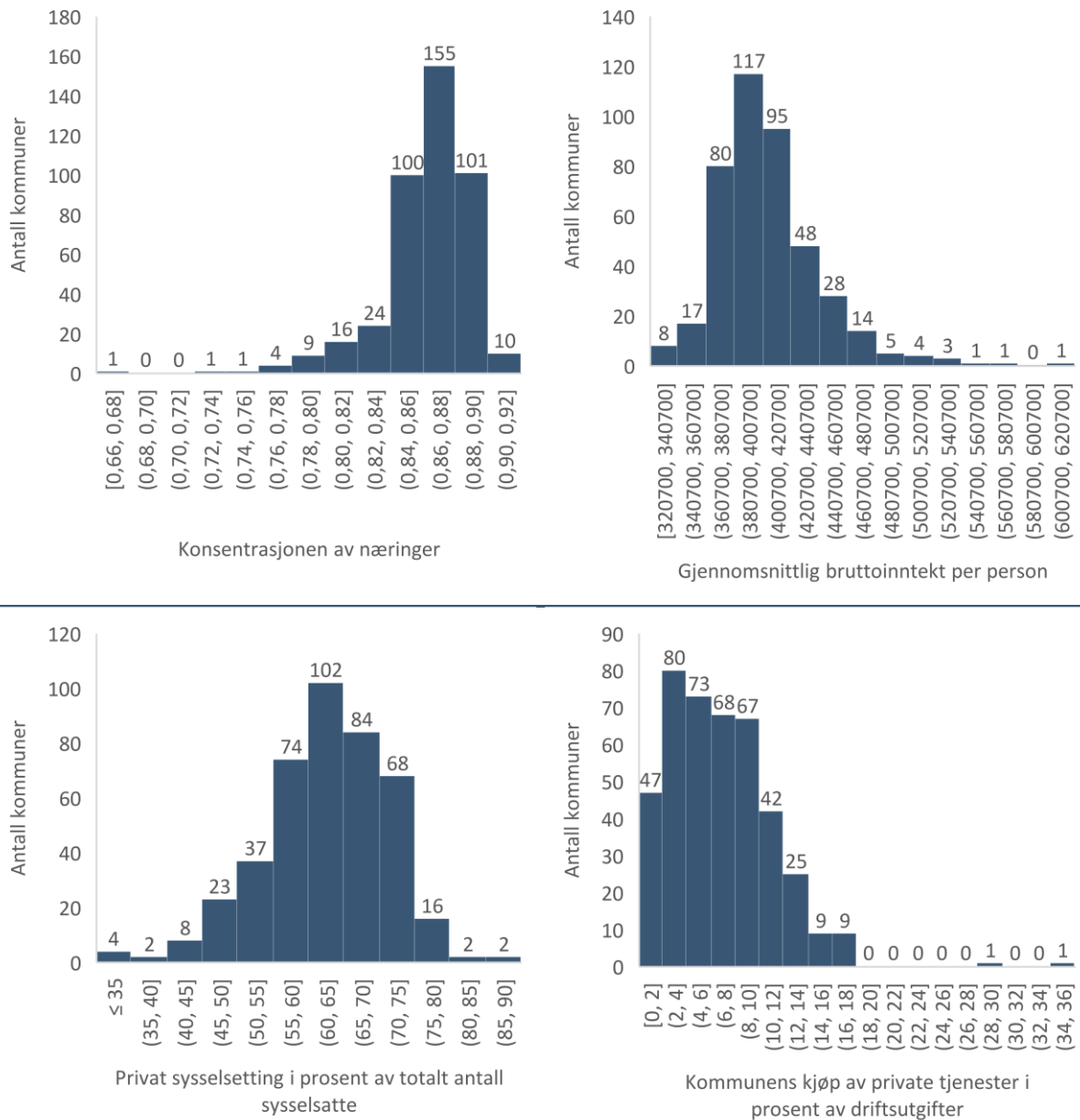
Tabell 4.2 Næringsliv: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2017

Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Austevoll	403	Leirfjord
2	Bærum	404	Bindal
3	Sola	405	Fosnes
4	Asker	406	Salangen
5	Oslo kommune	407	Iveland
6	Lier	408	Åmot
7	Stavanger	409	Engerdal
8	Sandnes	410	Bygland
9	Moskenes	411	Tranøy
10	Nittedal	412	Vevelstad
11	Ullensaker	413	Dyrøy
12	Bergen	414	Søndre Land
13	Røyken	415	Lavangen
14	Herøy (M. og R.)	416	Nesseby
15	Averøy	417	Tjeldsund
16	Fjell	418	Fedje
17	Oppegård	419	Kvænangen
18	Giske	420	Bardu
19	Spydeberg	421	Leikanger
20	Frogn	422	Kvæfjord

Figur 4.2 viser hvordan kommunene fordeler seg over næringslivsindikatorene i 2017. Vi ser i delfiguren oppe til venstre at *næringskonsentrasjonen* er sentrert om forholdsvis høye verdier. I nedre delen av skalaen finner vi

Leikanger Kvæfjord. I Kvæfjord er de fleste arbeidsplassene tilknyttet helse- og sosialtjenester. Kommunene som har høyest grad av næringsvariasjon er Oslo, Stjørdal, Bergen og Stavanger.

Figur 4.2 Næringslivsindikatorene. Antall kommuner etter intervaller for indikatorene, 2017

Gjennomsnittlig bruttoinntekt for personer over 17 år ligger på 443 000 kroner på landsnivå. Gjennomsnittlig inntektsnivå varierer fra 321 000 kroner i Hattfjelldal til 606 000 kroner i Bærum. Andelen *sysselsatte i privat sektor og offentlige foretak* er i gjennomsnitt 68 prosent på landsbasis. Andelen er under 30 prosent i Leikanger, Kvæfjord, Bardu og Fedje, og høyest på hhv 88 og 86 prosent i Austevoll og Sola. Kommunens *kjøp av private tjenester* i prosent av brutto driftsutgifter ligger generelt under 18 prosent, med unntak av Austevoll på 34 prosent, og Moskenes med 29 prosent. 127 kommuner har en andel på under 4 prosent.

4.2. Arbeidsmarkedet

God tilgang til arbeidskraft er sentralt for vekst og verdiskaping, samtidig som høy deltakelse i arbeidslivet er en indikator på aktiviteten i næringslivet. Områdeindikatoren for arbeidsmarked dekker *sysselsettingsandel*, (lavt) *sykefravær*, (lav) *uføreandel* og (lav) *arbeidsledighet*, som alle gir uttrykk for positive trekk ved aktiviteten i arbeidsmarkedet.

Bykle rangere høyest med høy sysselsettingsandel og lavt sykefravær, og har i likhet med Gol et næringsliv som domineres av turisme og varehandel. Åtte, av de øvrige blant de 20 høyest rangerte kommunene ligger i Sogn og Fjordane: Leikanger, Førde, Sogndal, Gloppen, Gulen, Vik og Aurland. Gulen og Gloppen kommer jevnt godt ut på alle arbeidsmarkedsindikatorene, og hhv som nummer 6 og 10 på (lav) arbeidsledighet. Sola og Oslo kommune har relativt høy arbeidsledighet.

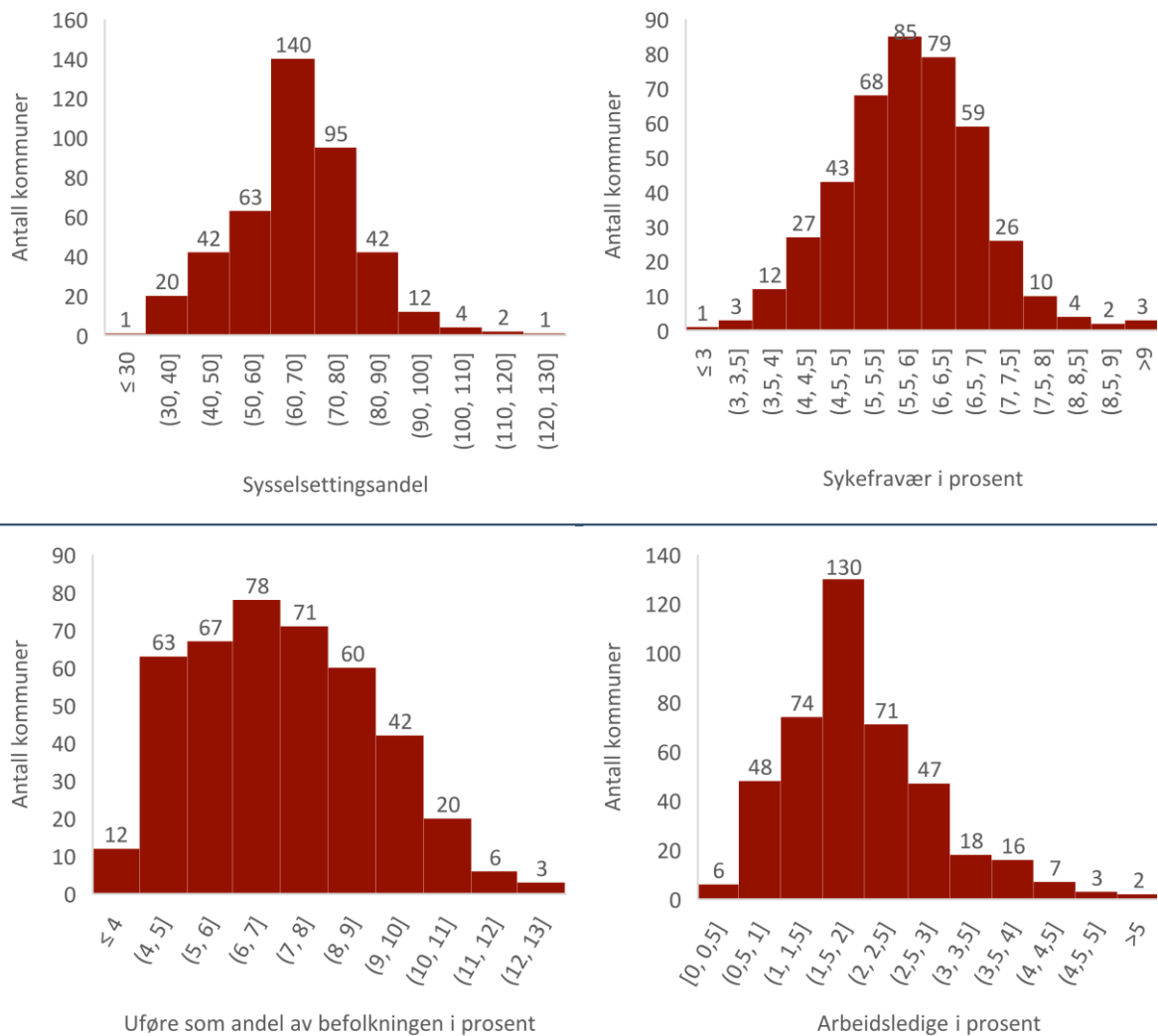
De 20 lavest rangerte ligger i indre deler av Sør- og Østlandet og i de tre nordligste fylkene. Hovedårsaken til at disse rangeres lavt er høye andeler sykefravær og uføre

Tabell 4.3 Arbeidsmarked: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2017

Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Bykle	403	Åsnes
2	Leikanger	404	Tranøy
3	Førde	405	Marnardal
4	Sola	406	Bø (Nordl.)
5	Sogndal	407	Iveland
6	Utsira	408	Evenes
7	Bærum	409	Øksnes
8	Gol	410	Karlsøy
9	Oslo kommune	411	Eidskog
10	Sirdal	412	Søndre Land
11	Gloppen	413	Gjerstad
12	Gulen	414	Dyrøy
13	Stranda	415	Froland
14	Tolga	416	Svelvik
15	Vik	417	Verran
16	Kvitsøy	418	Våler (Hedm.)
17	Hemsedal	419	Tysfjord
18	Hjelmeland	420	Fosnes
19	Åseral	421	Hasvik
20	Aurland	422	Ballangen

Sysselsettingsandelen, antall sysselsatte i prosent av arbeidsstyrken (befolkningen mellom 16-66 år), ligger på 74 prosent på landsbasis og stort sett mellom 30 og 100 prosent i de enkelte kommunene, se Figur 4.3. Kommunene som har lavest sysselsettingsandel er typiske bostedskommuner rundt storbyene, som Rælingen, Hobøl, Skaun og Klæbu, med andeler under 21 prosent. I disse kommunene er det en høy andel av arbeidskraften som jobber i andre kommuner. Kommunen helt til høyre i figuren er Sola med 124 prosent, deretter Leikanger med 116 prosent og Ullensaker med 110 prosent, som altså har flere arbeidsplasser enn bosatt arbeidsstyrke og stor netto innpendling.

Figur 4.3 Arbeidsmarkedsindikatorene. Antall kommuner etter intervaller for indikatorene. 2017

Gjennomsnittlig sykefravær var 5,5 prosent i 2017. Ballangen, Evenes og Karlsøy hadde alle sykefravær på over 9 prosent. Andelen ligger under 3,5 prosent i Utsira, Tolga og Lebesby. Dette er alle små kommuner, der Utsira har hatt store variasjoner fra år til år, mens andelen i Lebesby har vært jevnt synkende. Jordbruk er hovednæringen i Tolga, og sykefraværet i kommunen har vært stabilt lavt.

Uføreandelen er 6 prosent på landsbasis. Hemsedal har lavest andel med 3 prosent. Totalt har 12 kommuner lavere andel enn 4 prosent. Disse ligger alle på Vestlandet eller sentrale Østlandet. Andelen uføre er høyest i Ballangen, Våler og Iveland på over 12 prosent.

Arbeidsledigheten var på 2,8 prosent i gjennomsnitt i 2017, og klart høyest i Hasvik på 9,8 prosent, fulgt av Moskenes på 5,3 prosent. Finnmarkskommunene Hasvik, Gamvik og Måsøy, samt Øygarden på over 6 prosent. Felles for kommunene med lavest arbeidsledighet, Osen, Rømskog, Høylandet, Hornindal, Tynset og Beiarn, alle med under 0,6 prosent, er at disse er små kommuner og de er spredt over hele landet. Med unntak av Hornindal har disse kommunene også høye andeler uføre.

4.3. Demografien

Områdeindikatoren for demografi er basert på *befolkningsvekst* og *nettoinnflytting* mellom kommunene. Videre uttrykker *unge i forhold til eldre* forskjeller i graden av aldring i arbeidsstokken mellom kommunene.

Nannestad rangeres høyest på demografiindikatorerne, med landets høyeste netto innflytting og befolkningsvekst, jmfør Tabell 4.4. Deretter kommer Ullensaker med Gardermoen, og lærestedskommunene Ås og Bø, som ligger tett opp til arbeidsmarkedene i Oslo og også har høye andeler unge i arbeidsstyrken. Lørenskog har høy befolkningsvekst men rangeres lavere på grunn av høyere alder på arbeidsstyrken. Utbyggingen av kollektivforbindelser mellom hovedstanden og randkommunene har bidratt til dette. Oslo har høyest andel unge i forhold til eldre, men høy netto *utflytting* til andre kommuner i landet, men har samlet sett høy befolkningsvekst som følge av fødsler og innvandring. Oslo har også høyest andel unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken. Dette gjelder også til dels Trondheim og Sogndal.

Hovedtrekkene er at kommuner nær arbeidsmarkedene i større byer har høyest befolkningsvekst og flest unge i forhold til eldre, mens kommuner i innlandet og i Nord-Trøndelag og Nordland er svakest på demografiindikatorerne, der innlandskommunene Tolga og Engerdal rangeres lavest.

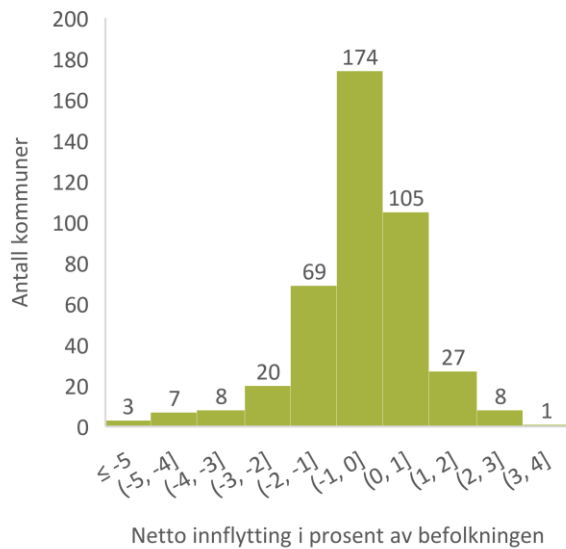
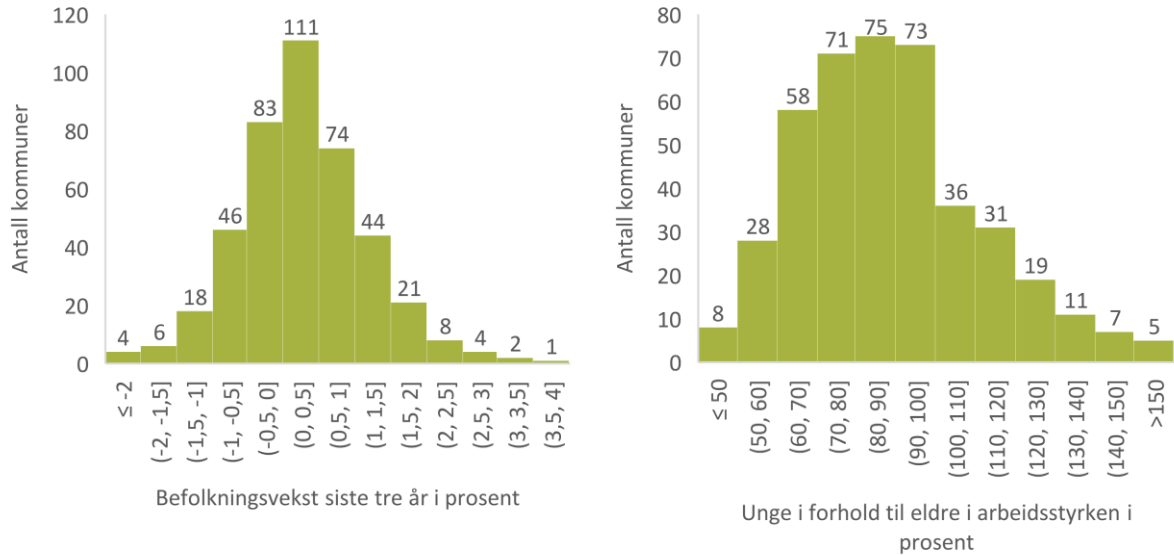
Tabell 4.4 Demografi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2017

Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Nannestad	403	Tydal
2	Ullensaker	404	Vadsø
3	Ås	405	Stor-Elvdal
4	Bø (Telem.)	406	Lødingen
5	Lørenskog	407	Vang
6	Oslo kommune	408	Hattfjelldal
7	Os (Hord.)	409	Rendalen
8	Trondheim	410	Meråker
9	Våler (Østf.)	411	Grong
10	Skaun	412	Fedje
11	Frøya	413	Loppa
12	Kristiansand	414	Flakstad
13	Røyken	415	Hyllestad
14	Fjell	416	Røst
15	Sande (Vestf.)	417	Kvæfjord
16	Sørumsund	418	Stordal
17	Tromsø	419	Snåase – Snåsa
18	Sogndal	420	Nesna
19	Skedsmo	421	Tolga
20	Vestby	422	Engerdal

Figur 4.4 viser hvordan kommunene fordeler seg på de tre indikatorene. Den gjennomsnittlige *befolkningsveksten* fra 2014–2017 var 0,8 prosent på landsbasis. 148 kommuner hadde negativ befolkningsvekst, og 146 av disse hadde færre enn 10 000 innbyggere. Fire kommuner hadde en vekst på under minus 2 prosent: Hattfjelldal, Stordal, Træna og Tolga. Befolkningsveksten var høyest på med 3,7 prosent i Nannestad og over 3 prosent også i Ullensaker og Lørenskog. *Nettoinnflytting* innenlands mellom kommunene er per definisjon lik null

på landsbasis, og som vi ser av delfiguren nederst er fordelingen mer ujevn enn for befolkningsveksten. Snåsa, Vang og Nesna har nettoutflytting til andre kommuner på over 5 prosent i 2017. Nannestad hadde en netto innflytting på 3,7 prosent, mens ytterligere åtte kommuner hadde en netto innflytting på mellom 2 og 3 prosent.

Figur 4.4 Demografiindikatorene. Antall kommuner etter intervaller for indikatorene. 2017

Unge i alderen 26-35 år som andel av eldre i alderen 56-65 år i arbeidsstyrken var 117 prosent i 2017. Andelen er klart høyest i Oslo, på 221 prosent. Innlandskommunene og små, desentrale kommuner langs kysten dominerer blant de med størst andel eldre i arbeidsstyrken.

4.4. Kompetansenivået

Områdeindikatoren for kompetanse inkluderer indikatorer for sysselsettingsandeler med *minst fire års høyere utdanning* og med *teknisk og naturvitenskapelig utdanning*, samt tilbudet av arbeidskraft med *fagprøver*. Listen over de 20 høyest rangerte domineres av de store byområdene (Oslo, Bærum, Trondheim, Stavanger, Bergen), mindre universitets- og høyskolebyer (Ås, Molde), og med kompetansearbeidsplasser som sentrale virksomheter (Leikanger, Sola, Kongsberg, Sunndal og Årdal), se Tabell 4.5. Elleve av kommunene ligger på Vestlandet. Leikanger, Sola, Kongsberg, Bærum og Trondheim på topp rangerer høyt på begge indikatorene for høyere utdanning, men lavere på faglærte. Sola, Årdal, Sunndal og Kvitsøy rangeres høyt først og fremst på grunn av høy andel faglærte. Førde, Austevoll og Molde har mer sammensatt næringsstruktur, med høye andeler av både faglærte og høyere utdannede.

De 20 lavest rangerte kommunene har alle utdanningsnivå under gjennomsnittet for både høyere utdanning, teknisk- og naturvitenskapelig utdanning, og fagutdanning. Disse ligger generelt i innlandet og de nordlige fylkene.

Tabell 4.5 Kompetanse: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2017

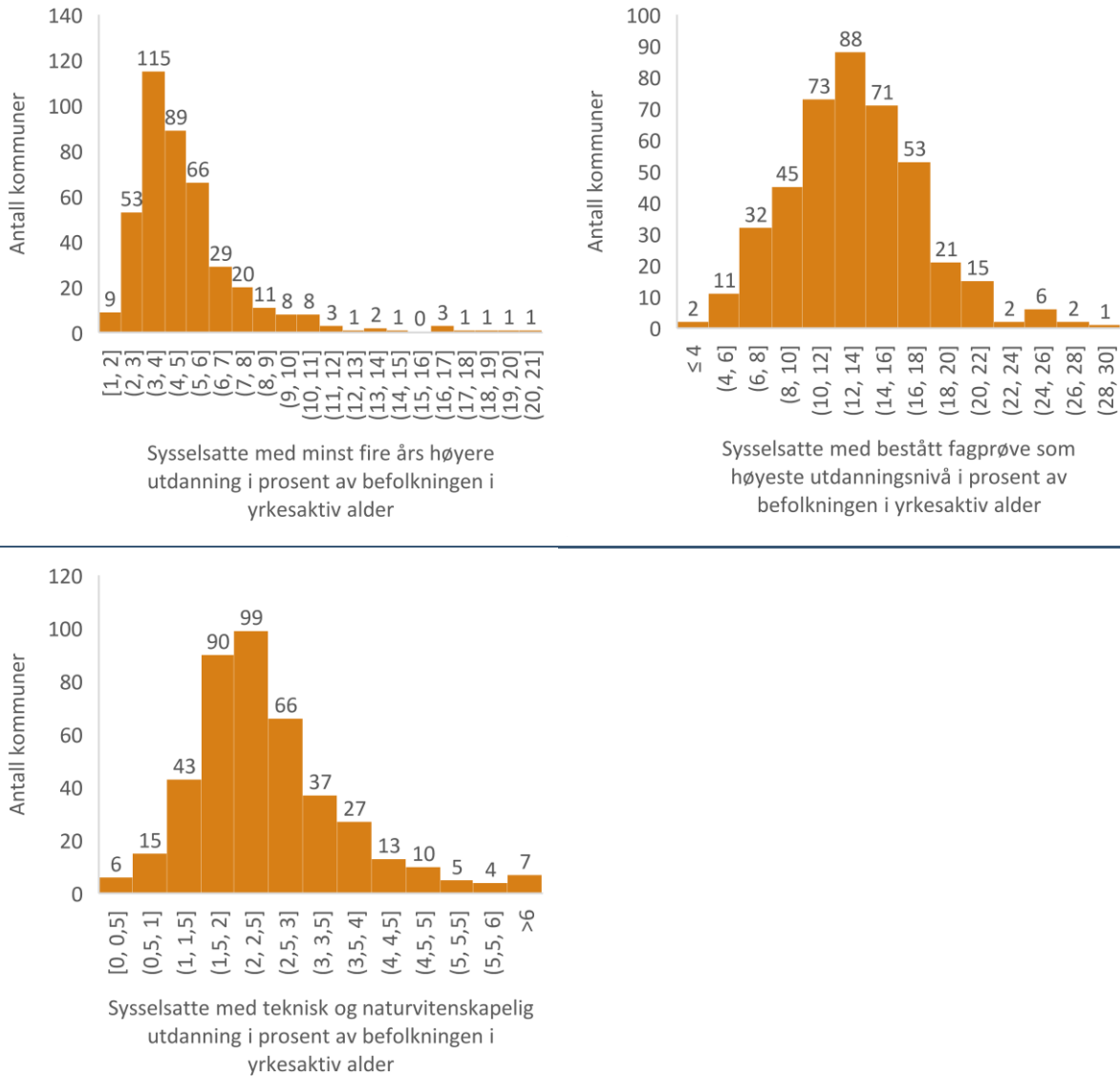
Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Leikanger	403	Våler (Østf.)
2	Sola	404	Lunner
3	Kongsberg	405	Trøgstad
4	Bærum	406	Eidskog
5	Trondheim	407	Siljan
6	Stavanger	408	Svelvik
7	Oslo kommune	409	Hasvik
8	Årdal	410	Søndre Land
9	Sunndal	411	Karlsøy
10	Ås	412	Naustdal
11	Bergen	413	Skiptvet
12	Sirdal	414	Torsken
13	Horten	415	Rømskog
14	Kvitsøy	416	Kvalsund
15	Porsgrunn	417	Kvæfjord
16	Tysvær	418	Værøy
17	Førde	419	Hobøl
18	Fjaler	420	Aremark
19	Austevoll	421	Gamvik
20	Molde	422	Moskenes

Sysselsatte med *minst fire års høyere utdanning* som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder utgjør i gjennomsnitt 11 prosent på landsbasis. Fordelingen som vist i Figur 4.5 er venstreskjev. Kommunene som ligger over snittet er dermed store kommuner. Det er også en klar korrelasjon mellom befolkningsstørrelse og høyere utdanning. Fire kommuner har en andel på under 2 prosent; Værøy, Torsken, Berg og Gjerstad. Videre har fem kommuner en andel på over 16 prosent, inkludert Bærum, Oslo, Ås, Leikanger og Trondheim.

Andelen med *teknisk og naturvitenskapelig utdanning* er også positivt korrelert med kommunestørrelse, men i mindre grad enn høyere utdanning. Gjennomsnittet er 3,8 prosent. Sju kommuner har et nivå som ligger over 6 prosent; Kongsberg, Leikanger, Horten, Bærum, Modalen, Sola og Trondheim.

For *fagprøveutdanning* er det en negativ sammenheng mellom befolkningsstørrelse og utdanningsnivå. Gjennomsnittet for befolkningen som hele er på 11 prosent. Rælingen og Hobøl ligger i gruppen blant de med en andel lavere enn 4 prosent i Figur 4.5. Sola, Kvitsøy, Årdal, Sunndal og Sirdal har andeler over 24 prosent.

Figur 4.5 Kompetanseindikatorene. Antall kommuner etter intervaller for indikatorene. 2017

4.5. Kommuneøkonomien

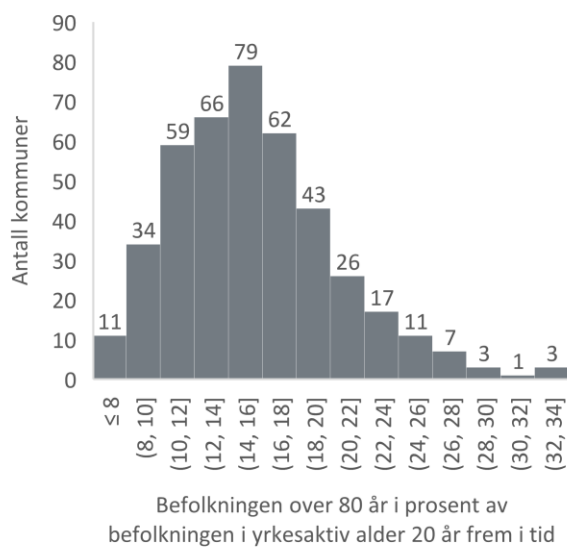
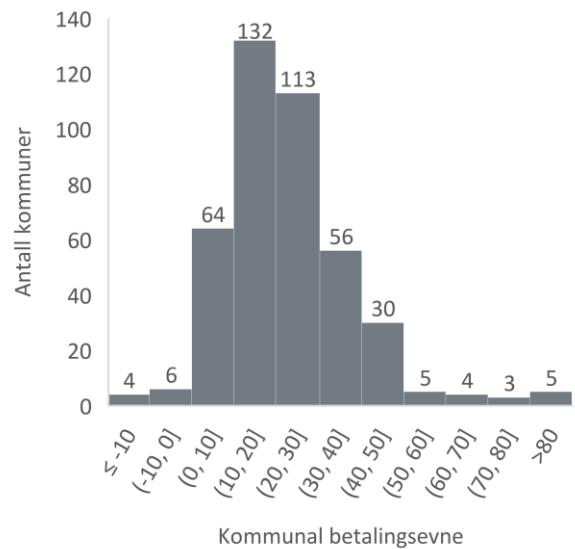
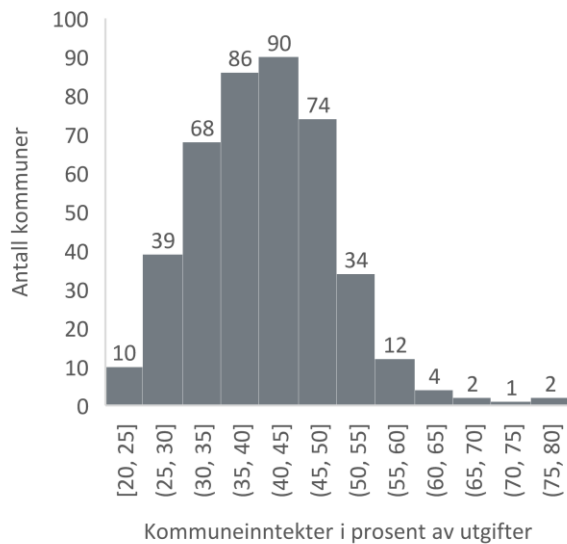
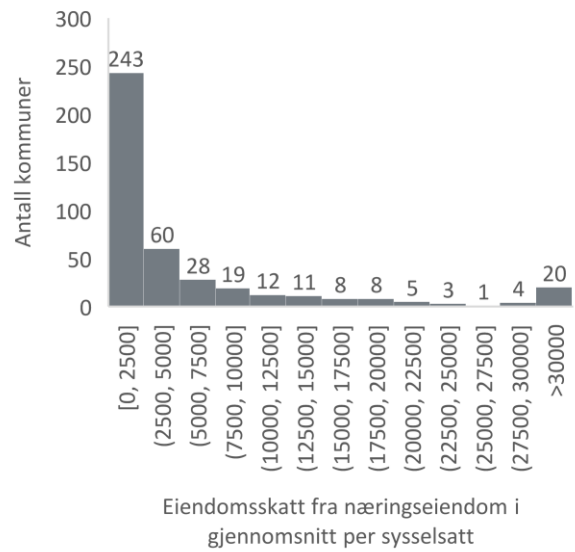
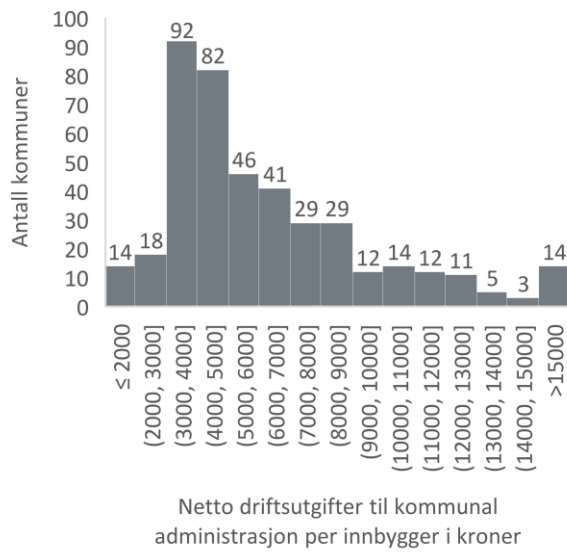
Områdeindikatoren for kommuneøkonomi omfatter *netto driftsutgifter til administrasjon* per innbygger, *kommuneinntekter* i forhold til driftsutgifter, *kommunal betalingsevne*, *eiendomsskatt* på næringseiendom og *aldring*. Aldring måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, og indikerer den framtidige belastningen av eldrebølgen. Listen domineres av kommuner i Akershus, i tillegg til Frøya på toppen av lista, de største byene og kommuner på Sør-Vestlandet, se Tabell 4.6. De fem kommunene som topper lista kommer spesielt godt ut på kommuneinntekter. De 20 lavest rangerte er generelt små, desentrale kommuner, som med unntak av Utsira og Fedje ligger i Trøndelag og nordover. Modalen og Bindal er kraftkommuner med god kommuneøkonomi. Disse rangeres lavt på grunn av beskatningen av kraftinntektene gjennom eiendomsskatten, som teller som negativ indikator.

Tabell 4.6 Kommuneøkonomi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2017

Rang	Høyest rangert	Rang	Lavest rangert
1	Frøya	403	Tjeldsund
2	Bærum	404	Loppa
3	Asker	405	Træna
4	Oslo kommune	406	Fosnes
5	Gjerdrum	407	Moskenes
6	Trondheim	408	Vevelstad
7	Sola	409	Bindal
8	Sandnes	410	Ibestad
9	Ås	411	Tydal
10	Stavanger	412	Fedje
11	Ullensaker	413	Kvalsund
12	Nittedal	414	Saltdal
13	Nannestad	415	Evenes
14	Vestby	416	Vega
15	Lørenskog	417	Modalen
16	Våler (Østf.)	418	Rødøy
17	Skedsmo	419	Leka
18	Oppegård	420	Raarvihke - Røyrvik
19	Os (Hord.)	421	Utsira
20	Bergen	422	Tysfjord

Figur 4.6 viser fordelingen av kommuner innenfor de enkelte indikatorene. Gjennomsnittlige *administrasjonsutgifter* per innbygger var 3780 kroner i 2017. Et klart flertall av kommunene har høyere utgifter enn gjennomsnittet. 59 kommuner hadde utgifter på over 10 000 kroner per innbygger, med Utsira som klart høyest på 33 000 kroner per innbygger. Hamarøy og Eid har lavest utgifter, med under 600 kroner per innbygger. Ytterligere sju kommuner – Orkdal, Bø i Telemark, Ålesund, Lindås, Fjell, Namsos og Vadsø - hadde utgifter på under 2000 kroner per innbygger. Som en liten øy med rundt 200 innbyggere hadde Utsira klart høyest nivå på administrasjonsutgiftene, på 32 600 kroner. Deretter følger Modalen og Tydal på henholdsvis 26 300 og 23 300 kroner. Begge disse er typiske kraftkommuner, noe som kan forklare et mindre behov for stramme kommunale budsjetter.

Figur 4.6 Kommuneøkonomiindikatorene. Antall kommuner etter intervaller for indikatorene. 2017

Eiendomsskatten i 2017 var i gjennomsnitt 2500 kroner regnet per sysselsatt, og som vi ser av figuren, var det 81 kommuner som ikke oppga eiendomsskatt, og i 20 kommuner lå nivået på over 30 000 kroner. Eiendomsskatten er typisk høyest i energi/kraftkommunene, med Aukra på topp med 170 000 kroner regnet per sysselsatt, deretter kommer Eidfjord med 97 000 kroner og Modalen og Øygarden på i underkant av 100 000 kroner. 222 kommuner har en eiendomsskatt på under 5000 kroner per sysselsatt.

Indikatoren for *kommuneinntekter* varierer også en del mellom kommunene, med Aukra i en særstilling med spesielt høye inntekter. Aukra har ilandføringssted for gassen fra Ormen Lange-feltet og betydelig verkstedindustri, som bidrar til sterk kommuneøkonomi. De øvrige med høyest kommuneinntekter i forhold til utgifter er havbrukskommunene Frøya, samt Bærum, Oslo og Asker. Utsira har lavest kommuneinntekter i forhold til utgifter, fulgt av kommuner i Nordland, Troms og Finnmark.

Kommunal betalingsevne måles som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter. Denne er i gjennomsnitt 18 prosent. 10 kommuner har negativ *betalingsevne*, der Tysfjord rangerer lavest med minus 30 prosent. Fem kommuner er i særstilling med over 100 prosent: landbrukskommunen Beiarn, kraftkommunene Åseral, og Audnedal, i tillegg til Gildeskål og Haram. Generelt kommer mindre kommuner noe bedre ut på betalingsevne enn større kommuner.

Aldring er et anslag på befolkningen over 80 år tjuve år fram i tid, og indikerer framtidige utgifter som følge av at en større andel eldre. Ifølge SSBs befolkningsframskrivinger forventes det at befolkningen over 80 år vil utgjøre i gjennomsnitt 11 prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder i 2037. For mange kommuner anslås andelen vesentlig større, for 16 kommuner mer enn 25 prosent. For fire kommunene Leka, Vanylven, Bindal og Beiarn er andelen framskrevet til over 30 prosent. For 45 kommuner framskrives andelen til under 10 prosent. Rogalandskommuner og sentrale østlandskommuner dominerer denne delen av skalaen.

4.6. Endringer i kommunene siden 2012

Tabell 4.7 viser de 20 høyest og lavest rangerte kommunene i 2017 som oppsummert i Tabell 4.1 med deres endringer i rangeringen fra 2012. De tre høyest rangerte kommunene har vært stabile i perioden. Tabellen reflekterer vekst i store regionale tettstedskommuner/byer som Sogndal, Tromsø, Førde og Tønsberg, mens de større byene, som Stavanger, Bergen og Sandnes, har rykket ned i forhold til de øvrige. Tilbakegangen i disse tre vestlandsbyene kan også henge sammen med tilbakegangen i oljesektoren.

Det er langt større bevegelse i de lavest rangerte kommunene. Det er et generelt trekk at de små kommunene kommer svakest ut i KommuneNM, og det skal mindre til å endre arbeidsmarkeder og demografi i de mindre kommunene. Evenes har gått tilbake 72 plasser, Hasvik 71 plasser og Lødingen 50 plasser.

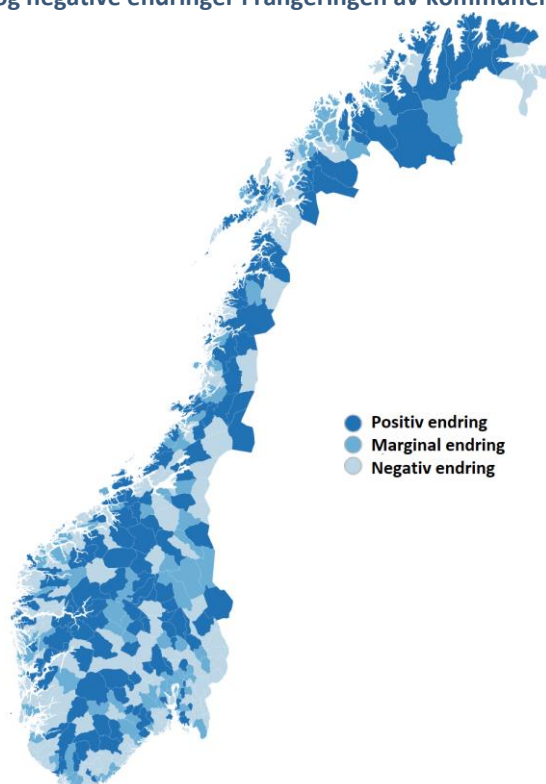
Tabell 4.7 Endringer i rangering i perioden 2012–2017

De 20 høyest rangerte kommunene i 2017		De 20 lavest rangerte kommunene i 2017	
	Endring		Endring
Sola	0	Lødingen	-50
Oslo kommune	1	Bindal	10
Bærum	-1	Aremark	-25
Austevoll	7	Dyrøy	4
Trondheim	4	Kvæningen	9
Ullensaker	4	Karlsøy	-3
Ås	8	Evenes	-72
Kongsberg	0	Bø (Nordl.)	-2
Stavanger	-5	Hasvik	-71
Asker	-3	Tranøy	-15
Bergen	-5	Tysfjord	-31
Sogndal	11	Søndre Land	6
Sandnes	-8	Kvalsund	-28
Tromsø	10	Fedje	-58
Skedsmo	5	Vevelstad	-2
Ålesund	2	Engerdal	-6
Kristiansand	4	Loppa	3
Førde	11	Fosnes	-9
Lier	-5	Ballangen	-12
Tønsberg	11	Kvæfjord	-5

Figur 4.7 deler alle kommunene i tre grupper for en grov oversikt over endringene i landet som helhet. De som har gått tilbake er indikert med lyse farger, og de som har gått fram er indikert med mørke farger. De som har gått fram/tilbake +/- 10 plasser er markert med mellomfarge.

Kartet viser at det er vanskelig å finne grove trekk i utviklingen på landsdelsnivå; kommuner i framgang og tilbakegang fordeler seg over hele landet. I Nord-Norge er det generelle bildet at kommunene har gått fram, både langs Helgeland og i Nord-Troms og Finnmark, særlig i kommuner der fiske og kraftproduksjon står sterkt. Vi ser tendenser til at områder rundt kysten i Sør-Norge, helt fra Vestfold til Nordmøre, og spesielt på Sørvestlandet, samt indre Østlandet har gått tilbake i rangering siden 2012. Områder langs E6 fra sør i Østfold gjennom Gudbrandsdalen over Dovre til Trøndelag har gått fram, sammen med indre strøk rundt Sogn og sør for Hardangervidda.

Figur 4.7 Positive, marginale og negative endringer i rangeringen av kommuner fra 2012 til 2017

I Tabell 4.8 går vi nærmere inn på de 20 kommunene i begge ender av skalaen over hvilke som har gått *mest* fram og tilbake. Kraft- og reiselivskommunen Bykle har gått klart mest fram siden 2012, med 210 plasser. Dette er hovedsakelig på grunn en bedring i befolkningsveksten fra -1,4 prosent i 2012 til 0,9 prosent i 2017. Kommunen har fått økt tilgang på sysselsatte med fagprøveutdanning, lavere ledighet og vekst i privat sysselsetting. Bykle har imidlertid gått tilbake i rangering innenfor næringsliv, med mindre andel kommunale kjøp av private tjenester og svakere vekst i inntektsnivået enn gjennomsnittet av andre kommuner.

Aurland har hatt en stor økning i reiseliv de senere årene, og har gått fram 152 plasser, hovedsakelig på grunn av lavere arbeidsledighet og økt andel yngre i forhold til eldre i arbeidsstyrken. Befolkningsveksten har også økt. Aurland har også gått fram i rangeringen på alle kommuneøkonomiindikatorene, med bedret kommunal betalingsevne, økte kommuneinntekter i forhold til utgifter og lavere eiendomsskatt. Kommunen kommer imidlertid svakere ut på næringslivsindikatorene samlet, med redusert andel kjøp av private tjenester og noe mindre variasjon i næringslivet.

Alle disse kommunene som har gått mest fram har hatt positiv utvikling i de demografiske indikatorene, mens mange har gått tilbake på arbeidsmarkeds- og næringslivsindikatorerne.

Endringer i demografiske forhold dominerer også for kommunene som har gått mest tilbake. Alle disse kommunene har fått svakere befolkningsvekst, og omtrent halvparten har negativ vekst. Disse kommunene er relativt små og desentrale, og preges av virkninger av sentralisering mot større regionsentra og mot byene. De har også gått mye tilbake på arbeidsmarkedsindikatorerne, med økning i sykefravær og uføreandeler.

Tabell 4.8 Kommuner med størst endringer i perioden 2012–2017

	Endring i rangering 2012–2017						Rangering 2017					
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi
Mest fremgang												
Bykle	210	-17	3	333	56	93	26	125	1	86	23	301
Aurland	152	-33	88	190	-1	84	81	139	20	96	149	317
Tysnes	133	85	-18	241	73	83	148	195	169	129	125	202
Utsira	131	-160	134	299	75	-9	259	359	6	122	267	421
Gildeskål	129	49	57	31	170	191	247	317	320	307	71	181
Eidfjord	117	108	-10	128	12	45	225	246	74	207	162	375
Lærdal	109	19	74	130	0	42	237	391	44	255	137	339
Åfjord	107	62	6	186	116	-50	153	254	100	172	44	338
Nissedal	102	13	179	124	11	32	212	343	75	176	204	238
Fjaler	101	-5	1	78	46	22	70	269	30	177	18	294
Mest tilbakegang												
Søgne	-110	-50	-87	-46	-38	-15	201	116	338	152	303	50
Balestrand	-111	-84	-121	-25	4	-54	366	376	157	384	198	400
Sande (M. og R.)	-111	-37	-29	-230	28	-79	323	321	92	385	336	297
Austrheim	-122	-72	-140	-50	-60	-41	217	270	238	130	200	226
Vegårshei	-133	-99	-24	-142	-110	-72	296	312	311	191	280	270
Stordal	-136	-35	11	-255	49	-39	304	304	72	418	119	265
Rennesøy	-142	12	-46	-170	28	-33	174	122	149	171	370	57
Nesna	-145	-48	-47	-294	-87	30	391	392	271	420	202	304
Træna	-148	70	-110	-269	-61	-78	374	324	222	293	376	405
Modalen	-195	10	-55	-292	-16	4	281	395	78	295	27	417

5. Kommunenes og fylkenes interne endringer over tid

Analysene i kapittel 4 (og 3) er basert på *rangering* av enkeltkommuner og fylker. Sammenligningene over tid gjelder endringen i rangeringen i forhold til de andre kommunene, mellom de to årene 2012 og 2017. Det kommer da ikke fram at kommuner som rangeres lavere over tid *sammenlignet med andre*, kan ha hatt en positiv utvikling *sammenlignet med seg selv*. At en kommune kommer dårligere ut langs en indikator, betyr ikke nødvendigvis at utviklingen i kommunen har vært negativ, men at andre kommuner kan ha hatt mer positiv utvikling.

Vi har etablert et datasett som gir kommunene (og fylkene) informasjon om deres egen utvikling i områdeindikatorene og totalindikatoren, som er uavhengig hvordan de rangeres i forhold til andre. Utviklingen kan følges over alle årene 2012-2017. Måten dette er gjort på, er at verdiene på hver enkeltindikator over årene 2012-2017 normeres fra 0-1. Deretter summeres de normerte enkeltindikatorerne til områdeindikatorer for hver kommune. Da får vi en indikator for utviklingen over tid i hver enkelt kommune innenfor for eksempel arbeidsmarkedsområdet. Totalindikatoren beregnes på samme måten ved å summere områdeindikatorene og normere summen fra 0-1.

Dette datasettet har vi også etablert for fylkene, og det er mulig å lage beregninger for ulike varianter av kommunesammenslåinger eller for ulike aggregeringer til regioner, og studere hvordan forholdene for næringslivet for disse sammenslåingene har utviklet seg fram til i dag.

Nedenfor i avsnitt 5.1 gjengir vi resultatene for de 11 fylkene, som et oversiktlig bilde over trekkene for hele landet. Deretter drøfter vi to fylker, Rogaland i avsnitt 5.2 og Troms og Finnmark 5.3. Disse representerer fylker med relativt ulik utvikling over tid, og som representerer ulik deler av rangeringsskalaen fylkene imellom diskutert kapittel 3. I avsnitt 5.4 illustrerer vi bruken av indeksen på kommuner ved å se på utviklingen i nye Ålesund kommune, som er en sammenslåing av fem kommuner som vil gjelde fra 2020.

Resultatene for alle kommunene er gjengitt i Vedlegg 2.

5.1. Endringer i fylkene

I Tabell 5.1 oppsummeres endringene i totalindikatoren over tid for de 11 nye fylkene. Verdi 1,00 (mørk grønn) er satt for det året fylket hadde høyest totalindikator, og 0,00 for lavest verdi (lys grønn).

Her ser vi tydelig de geografiske virkningene av tilbakegangen i oljesektoren. Hovedbildet er at fylkene i Vest-Norge hadde høyest indikatorverdier i 2013-2014, og har siden svekket seg. Dette faller sammen med nedgangen i oljeprisen fra andre halvår 2014. Vi finner de samme tendensene i Trøndelag, Viken og Vestfold og Telemark. Fylker som har vært mindre avhengig av oljesektoren, Nordland, Troms og Finnmark og Oslo, har samlet sett jevnt over hatt positiv utvikling over hele perioden fra 2012 til 2017. Selv om det var en klar nedgang fra 2014 til 2015 også i de nordlige fylkene og Innlandet, har disse delene av landet hentet seg inn igjen raskere.

Tabellen gir også et bilde av at de fylkene som rangerer lavt sammenlignet med andre (i kapittel 3 har hatt størst framgang over tid). De lavt rangerte har også det største potensialet for å forbedre sine markeder og tilrettelegge for vekst i næringslivet.

Nedenfor vil vi se nærmere på Rogaland og Troms og Finnmark som to fylker med helt forskjellig utvikling over disse årene.

Tabell 5.1 Fylkenes endringer over tid for indikatorene samlet. Normert til variasjon mellom 0,0-1,0

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Viken	0,00	1,00	0,72	0,51	0,57	0,52
Oslo	0,00	0,59	0,56	0,72	1,00	0,79
Innlandet	0,14	0,75	0,71	0,00	0,54	1,00
Vestfold og Telemark	0,00	1,00	0,39	0,08	0,22	0,61
Agder	0,32	0,62	1,00	0,74	0,00	0,20
Rogaland	0,86	1,00	0,95	0,27	0,04	0,00
Vestland	0,65	1,00	0,90	0,38	0,18	0,00
Møre og Romsdal	0,55	0,75	1,00	0,45	0,00	0,25
Trøndelag	0,48	0,87	1,00	0,00	0,69	0,53
Nordland	0,40	0,81	0,83	0,00	0,77	1,00
Troms og Finnmark	0,13	0,80	0,75	0,00	0,84	1,00

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Viken	0,00	1,00	0,72	0,51	0,57	0,52
Oslo	0,00	0,59	0,56	0,72	1,00	0,79
Innlandet	0,14	0,75	0,71	0,00	0,54	1,00
Vestfold og Telemark	0,00	1,00	0,39	0,08	0,22	0,61
Agder	0,32	0,62	1,00	0,74	0,00	0,20
Rogaland	0,86	1,00	0,95	0,27	0,04	0,00
Vestland	0,65	1,00	0,90	0,38	0,18	0,00
Møre og Romsdal	0,55	0,75	1,00	0,45	0,00	0,25
Trøndelag	0,48	0,87	1,00	0,00	0,69	0,53
Nordland	0,40	0,81	0,83	0,00	0,77	1,00
Troms og Finnmark	0,13	0,80	0,75	0,00	0,84	1,00

5.2. Endringer i Rogaland fylke

Figur 5.1 viser den detaljerte utviklingen i Rogaland med enkeltindikatorene og aggregerte område- og totalindikatorer. Totalindikatoren er den samme som er gjengitt i Tabell 5.1.

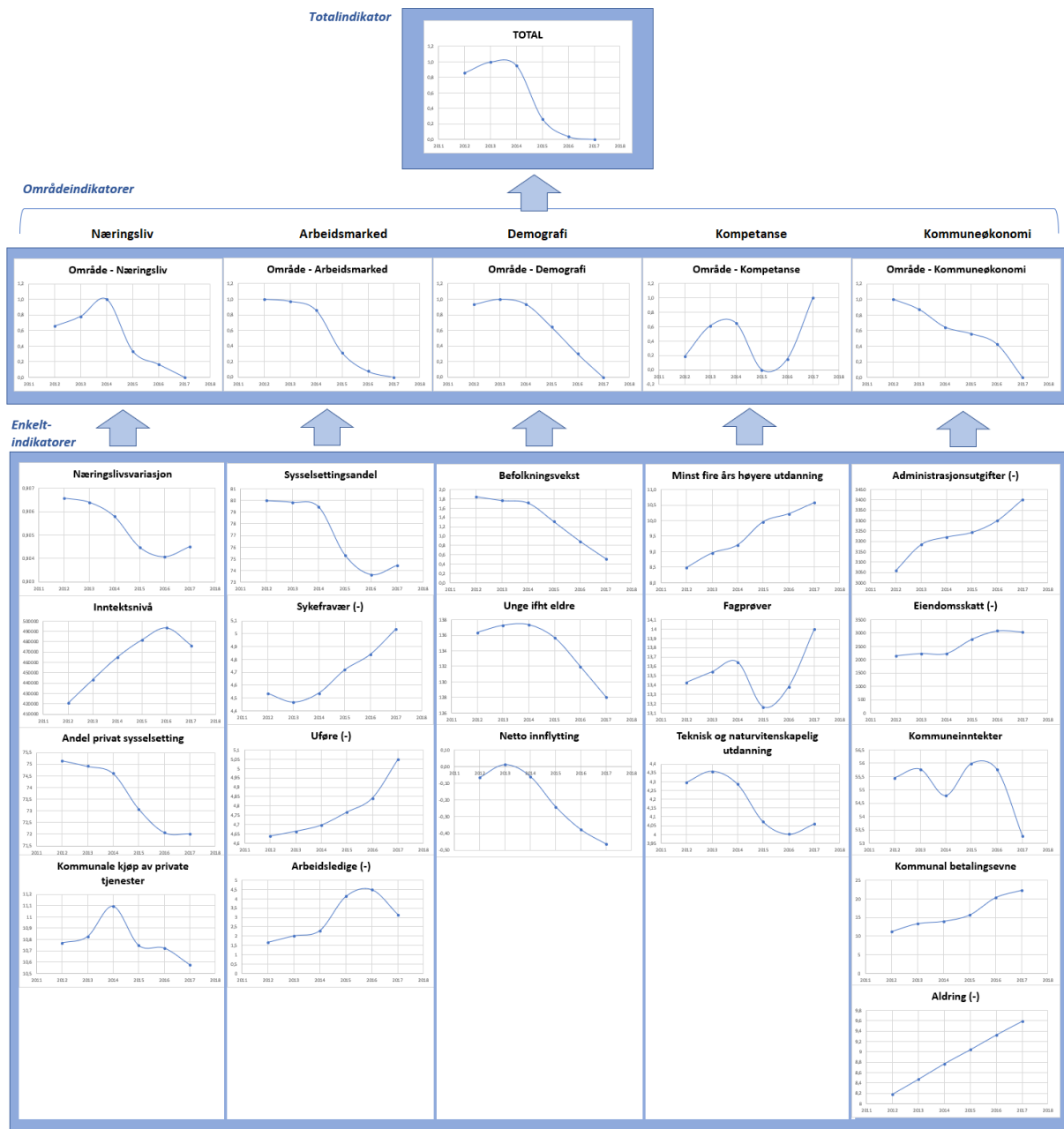
Totalindikatoren gjengir hovedtrenden i utviklingen i Rogaland siden 2012, fra vekst i indikatorene fram til 2014 til en brå nedgang etter prisfallet i petroleumssektoren. Samlet sett for perioden har utviklingen vært negativ for alle indikatorene innenfor *næringsliv*, *arbeidsmarked* og *demografi*. Vi ser at næringslivsvariasjonen har gått kraftig ned, som følge av en nedgang i (sysselsettingen i) utvinning og industri, og teknisk og forretningsmessig tjenesteyting, og dreining av hovedtyngden i økonomien over til en større andel undervisning og helse- og sosialtjenester. Inntektsnivået var på det høyeste i 2015 (det vil si 2014, på grunn av lag i data benyttes inntektstall for året før). Videre har kommunale kjøp av private tjenester gått ned. Alle indikatorene knyttet til arbeidsmarkedet har også gått i negativ retning helt siden 2012, med redusert andel privat sysselsetting og i sysselsettingsandelen totalt, samtidig som sykefraværet, uføreandelen og arbeidsledigheten har steget. Arbeidsmarkedet viser imidlertid noen tegn til bedring ved at ledigheten falt markert fra 2016 til 2017.

De *demografiske* indikatorene falt også umiddelbart etter oljeprisfallet, med stor reduksjon i befolkningsveksten, negativ netto utflytting til andre kommuner og færre unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken. På den positive siden økte utdanningsnivået både for høyere utdanning og fagprøveutdannede, noe som gjenspeiles i et oppsving i områdeindikatoren for kompetanse. Etter et fall siden 2013 har også andelen med teknisk og naturvitenskapelig utdanning økt, noe som gjenspeiler at økonomien er i ferd med å ta seg opp.

Alle indikatorene for *kommuneøkonomi* har også utviklet seg negativt, med høyere gjennomsnittlige kommunale administrasjonsutgifter per innbygger, økt eiendomsskatt og fallende kommuneinntekter. Den kommunale betalingsevnen har imidlertid blitt styrket over perioden.

Det er verd å minne om at Rogaland startet på et høyt nivå. Fylket var rangert som nummer 2 av 11 i 2012, og har flyttet til nummer 3 i 2017. Selv om tendensene som viser igjen i indikatorene over tid har gått i negativ retning, er nivået på indikatorene fortsatt høyt sammenlignet med øvrige fylker.

Figur 5.1 Utviklingen i Rogaland over tid. Område- og totalindikatorene er normert mellom 0,0-1,0

5.3. Endringer i Troms og Finnmark fylke

Det nye fylket Troms og Finnmark som skal tre i kraft 1. januar 2020 ligger nest nederst i rangeringen av de 11 nye fylkene i 2017, og er på andre delen av skalaen sammenlignet med Rogaland. Men utviklingen i disse to fylkene fra 2012 har også vært veldig forskjellig.

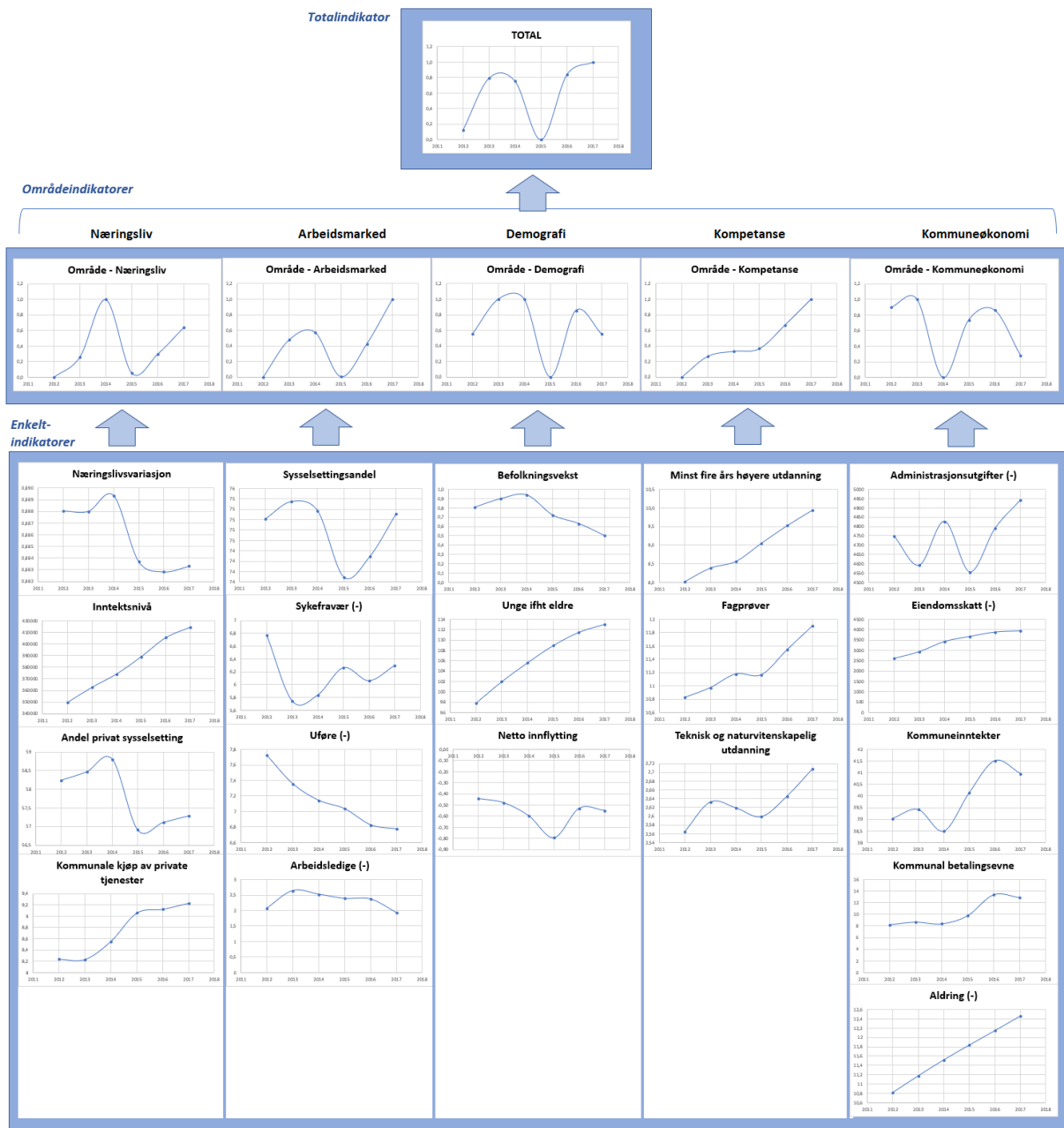
Som vi ser av Figur 5.2 har *totalindikatoren* for Troms og Finnmark svinget mye siden 2012, til høyeste nivå i 2017. Når vi ser på områdeindikatorene, framkommer at utviklingen har vært spesielt positiv for *kompetanseområdet* og for *arbeidsmarkedet*. Andelen i arbeidsstyrken med både høyere utdanning, fagprøver og teknisk og naturvitenskapelig utdanning har økt siden 2012. Ledigheten har gått jamt ned siden 2013 til 1,9 prosent i 2017, mot 2,8 prosent for landsgjennomsnittet. Sykefraværet og uføreandelen har også gått ned siden 2012. Årsaken til fallet i områdeindikatoren fra 2014 til 2015 var en midlertidig reduksjon i sysselsettingsandelen, noe som var en effekt av oljeprisfallet som gjaldt generelt for hele landet.

Næringslivsområdet har også styrket seg over perioden, selv om det har vært et fall i sammenlignet med 2014. Oljeprisfallet slo inn i redusert aktivitet tilknyttet petroleumsnæringen også i nord, noe som reduserte næringslivsvariasjonen og andelen privat sysselsetting. Samtidig har kommunale kjøp av private tjenester og inntektsnivået økt. På *demografiområdet* har utviklingen samlet sett vært noenlunde uendret, med redusert befolkningsvekst som trekker ned, og flere unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken som trekker opp.

Troms og Finnmark har utviklet seg mest negativt på *kommuneøkonomiområdet*, men indikatorene har trukket i noe ulike retninger. På den ene siden trekker økte kommunale administrasjonsutgifter per innbygger og eiendomsskatt i negativ retning, men på den andre siden har kommuneinntektene i forhold til utgifter gått opp, og den kommunale betalingsevnen er styrket. Det forventes økt aldring i Troms og Finnmark, slik det gjør for alle deler av landet.

Det store bildet i *rangeringen av fylker og kommuner* er at Nord-Norge kommer dårlig ut. Men *intern sammenligning over tid* nyanserer bildet. Utviklingen har jamt over gått i positiv retning for Troms og Finnmark for indikatorene i perioden 2012-2017.

Figur 5.2 Utviklingen i Troms og Finnmark over tid. Område- og totalindikatorene er normert mellom 0,0-1,0

5.4. Endringer i nye Ålesund kommune

Som eksempel på utviklingen over tid innad i kommunene trekker vi fram den nye kommunesammenslåingen av Ålesund, Haram, Sandøy, Skodje og Ørskog kommuner, som vil tre i kraft 1. januar 2020.

Figur 5.3 Kart over kommunene som inngår i nye Ålesund kommune

Kilde: Menon Economics

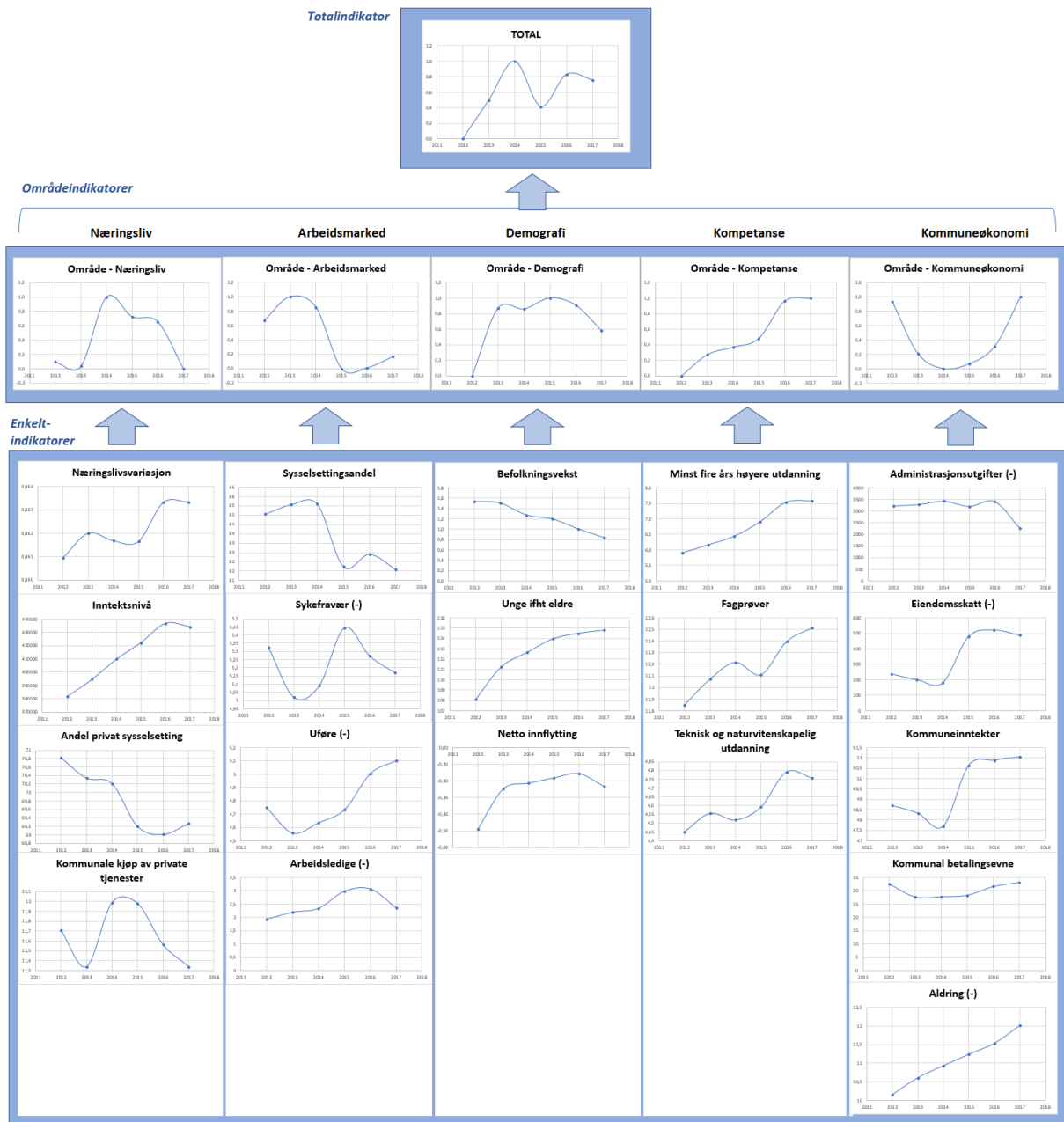
Den nye kommunen består av fem kommuner av svært ulik størrelse, der Ålesund står for 73 prosent av befolkningen. Haram er nest størst med 14 prosent, deretter Skodje med 7 prosent og Ørskog og Sandøy med hhv. 3 og 2 prosent av befolkningen (se Tabell 5.2 for sammenligning status for nye Ålesund og de enkelte kommunene i 2017).

Figur 5.4 viser utviklingen i den nye kommunen over perioden 2012-2017. Det overordnede bildet *totalindikatoren* gir er at nye Ålesund har bedret forholdene for næringslivet. Vi ser også her igjen virkningene av oljeprisreduksjonen i 2014. Etter en stigning fra 2015 var kommunen fremdeles ikke tilbake på toppnivået i 2017. Vi ser at det først og fremst er på *næringslivs- og arbeidsmarkedsindikatorene* kommunen har tapt terreng, med fall i andelen kommunale kjøp av private tjenester, redusert andel privat sysselsetting, lavere sysselsettingsandel og økt arbeidsledighet og uføreandel. Andelen kjøp av private tjenester gikk først og fremst ned i gamle Ålesund kommune, mens snittet for den nye kommune trekkes opp av økninger i Haram og Ørskog. Andelene privat sysselsetting gikk også mest ned i Ålesund, sammen med Haram, mens de andre kommunene økte privat sysselsetting i perioden 2012-2017. Arbeidsledigheten gikk opp i alle kommunene etter 2014, og klart mest i Haram, der rundt halvparten av arbeidskraften er sysselsatt i verkstedindustrien, som ble hardt rammet av oljekrisen.

Den *demografiske utviklingen* har vært positiv for nye Ålesund perioden sett under ett, men samlet sett har disse indikatorene falt siden 2013. Årsaken er først og fremst lavere befolkningsvekst, fra 1,5 til 0,8 prosent. Fallet var spesielt stort i Ørskog og Skodje, mens Sandøy hadde så vidt positiv befolkningsvekst for første gang i perioden i 2017, og er den eneste kommunen med positiv netto innflytting fra andre kommuner. Sandøy har også økt andelen unge i forhold til eldre vesentlig siste året, og den langsiktige tendensen i alle delkommunene trekker i retning av en yngre befolkning.

Nye Ålesund kommune har styrket seg på alle *kompetanseindikatorene* de siste fem årene. Kompetansen innenfor utdanningsnivåene er økt i alle kommunene, med unntak av Haram, der andelene med teknisk og naturvitenskapelig utdanning og med fagprøver falt siden 2013.

Figur 5.4 Utviklingen i nye Ålesund over tid. Område- og totalindikatorene er normert mellom 0,0-1,0

Som vi ser av Figur 5.4, falt nye Ålesund på områdeindikatoren for *kommuneøkonomi* i årene fra 2012 til 2014, men har siden steget. Det kommer av høyere kommuneinntekter i forhold til utgifter, og bedret kommunal betalingsevne. Det er først og fremst Ålesund, Skodje og Sandøy som har fått bedre kommuneinntekter i perioden. Ålesund har bedret sin kommunale betalingsevne (arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter) fra et svakt nivå (fra 7 prosent i 2014 til 11 prosent i 2017), mens Sandøy har fått noe svekket kommunal betalingsevne fra et meget høyt nivå (fra 94 til 80 prosent). Administrasjonsutgiftene øker sterkt med størrelsen

på disse fem kommunene, fra 1526 kroner per innbygger i Ålesund til 10 770 kroner i Sandøy. Disse utgiftene har også falt spesielt mye for Ålesund siste året, noe som bidrar til å trekke opp områdeindikatoren for kommuneøkonomi. De store forskjellene indikerer potensialer for betydelige besparelser i de samlede administrasjonsutgiftene når kommunene slås sammen. Det forventes aldri i befolkningen i alle de fem kommunene, i likhet med andre deler av landet.

Denne gjennomgangen illustrerer forskjeller og likheter mellom kommuner i en sammenslåing der kommunene er av svært forskjellige med hensyn til størrelse og nærings sammensetning. Generelt i sammenslåinger er det storkommunen som trekker opp gjennomsnittet i indikatorene, men ikke alltid. Ålesund har gått mest tilbake på næringslivsindikatorene over tid. Skodje har gått mest fram på arbeidsmarkedsindikatorene, og Sandøy kommer best ut på alle arbeidsmarkedsindikatorene i 2017. På demografiindikatorene har Ålesund, Haram og Sandøy forbedret indikatorene samlet sett over tid, mens Skodje kommer best ut i 2017.

Tabell 5.2 Indikatorverdiene i nye Ålesund kommune og hver av sammenslåingskommunene i 2017

TOTAL	Nye Ålesund	Ålesund	Haram	Skodje	Ørskog	Sandøy	Lands- snittet
Næringsliv							
Næringslivsvariasjon	0,86	0,88	0,77	0,86	0,85	0,82	0,879
Inntektsnivå	434140	440000	414600	417200	403400	467200	442891
Privat sysselsetting	69	68	76	71	63	73	68
Komm. kjøp av priv. tjen.	11,3	12,8	9,3	3,3	8,0	4,6	11,0
Arbeidsmarked							
Sysselsettingsandel	82	88	68	53	61	81	74
Sykefravær	5,2	5,1	5,3	5,5	5,9	4,4	5,5
Uføre	5,1	5,1	5,1	5,1	6,3	4,0	6,0
Arbeidsledige	2,3	2,2	3,6	1,8	1,9	1,8	2,8
Demografi							
Befolkningsvekst	0,8	0,9	0,8	1,6	-0,4	0,0	0,8
Unge ifht eldre i arb. styrk.	115	124	87	119	80	61	117
Netto innflytting	-0,2	-0,2	-0,1	-0,6	-1,3	1,1	0,0
Utdanningsnivå							
Syssels. m minst 4 år h. utd.	7,6	8,3	5,0	3,4	5,9	4,0	11,2
Syssels. med bestått fagprøve	12,5	12,3	14,3	10,3	11,1	20,2	11,4
Syssels. m. tekn/naturvit. utd.	4,8	4,8	5,4	2,6	4,6	4,1	3,9
Kommuneøkonomi							
Kommunale adm.utgifter	2277	1526	3538	3756	5017	10770	3777
Eiendomsskatt	487	572	0	684	0	0	2504
Komm.inntekter ifht utgifter	51	55	43	40	33	40	51,0
Kommunal betalingsevne	33	19	103	34	38	80	18,2
Aldring	12	11	16	9	16	21	11,2
Befolkning	65065	47510	9345	4680	2267	1263	

Referanser

Bruvoll, A., A. Espelien, S. Voll Dombu og Peter Aalen (2017): NHOs Kommune-NM 201, Menon Economics rapport 54.

Bruvoll, A. og S. Pedersen (2016): NHOs Kommune-NM 2016, Vista Analyse rapport 31.

Holmen, R. B. (2017): Heterogeneity in fixed capital estimation: Implications for fixed capital figures and productivity estimation, working paper.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2017): Regionreform. Artikkel.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/regionreform/id2477186/>

Skogstrøm, J.F.B., Grünfeld, L.A., Aalen, P., Holmen, R.B. Å og Mariussen (2015): Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst, Menon-publikasjon nr. 3.

Vedlegg 1. Rangering av kommuner, total- og områdeindikatorer

x	TOTAL		Næringsliv		Arbeids- marked		Demografi		Kompetanse		Kommune- økonomi	
	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017
Agdenes	307	390	325	389	109	176	341	402	351	389	297	344
Alstahaug	190	202	179	261	182	189	312	313	59	52	170	197
Alta	64	49	52	48	269	200	60	33	77	80	80	99
Alvdal	99	93	171	171	17	39	218	291	138	77	193	176
Andøy	269	314	225	326	268	242	319	339	98	208	299	311
Aremark	380	405	286	375	413	389	263	327	412	420	296	340
Arendal	74	120	64	109	279	341	119	165	41	39	79	123
Asker	7	10	3	4	26	27	95	175	14	30	3	3
Askim	202	229	129	127	359	390	114	111	277	290	106	115
Askvoll	301	290	211	251	139	139	355	272	329	325	341	358
Askøy	56	74	25	37	261	305	17	32	334	257	52	49
Audnedal	108	132	298	319	201	263	38	68	101	99	96	78
Aukra	142	143	206	173	113	245	102	67	162	186	261	191
Aure	211	192	226	231	144	135	234	246	75	74	319	316
Aurland	233	81	106	139	108	20	286	96	148	149	401	317
Aurskog- Høland	107	160	69	121	245	295	35	40	355	388	115	67
Austevoll	11	4	18	1	13	31	84	60	22	19	21	30
Austrheim	95	217	198	270	98	238	80	130	140	200	185	226
Averøy	78	130	21	15	162	264	191	202	189	225	121	163
Balestrand	255	366	292	376	36	157	359	384	202	198	346	400
Ballangen	409	421	349	366	420	422	320	398	380	359	370	380
Balsfjord	266	321	259	318	272	319	202	276	270	317	246	232
Bamble	223	181	122	131	316	284	289	209	136	148	153	128
Bardu	271	254	416	420	116	23	178	309	185	176	199	150
Beiarne	394	387	353	402	186	290	409	377	363	305	411	347
Berg	317	352	277	223	378	365	175	369	257	231	326	351
Bergen	6	11	5	12	53	67	23	37	10	11	17	20
Berlevåg	386	325	334	230	400	150	336	314	385	349	352	379
Bindal	414	404	414	404	344	402	407	226	365	332	402	409
Birkenes	183	195	197	228	328	292	32	85	296	285	149	93
Bjerkreim	40	88	57	39	50	63	19	245	272	274	92	94
Bjugn	313	218	355	286	362	315	183	89	233	174	236	193
Bodø	46	34	92	110	105	88	73	55	56	62	45	31
Bokn	195	248	272	285	71	112	135	312	305	239	257	253
Bremanger	264	301	141	264	138	102	345	390	218	175	364	357
Brønnøy	137	198	202	250	164	251	149	227	120	90	157	178
Bygland	403	348	399	410	406	279	406	249	158	222	360	342
Bykle	236	26	108	125	4	1	419	86	79	23	394	301
Bærum	2	3	1	2	10	7	76	70	4	4	4	2
Bø (Nordl.)	408	410	389	384	296	406	413	332	399	371	390	402

Bø (Telem.)	84	32	132	185	193	175	123	4	48	109	126	97
Bømlo	36	56	12	30	52	101	144	114	87	106	122	141
Båtsfjord	338	251	238	130	415	316	143	141	367	390	207	188
Dovre	312	293	287	277	115	130	402	374	214	196	302	321
Drammen	44	43	44	60	153	117	52	56	86	83	49	52
Drangedal	366	373	377	380	321	371	287	318	383	364	292	255
Dyrøy	410	406	406	413	419	414	371	149	126	378	393	395
Dønna	377	359	321	260	361	380	329	303	324	248	392	386
Eid	116	60	154	222	100	37	244	110	80	78	147	125
Eide	209	255	127	167	210	230	171	261	347	329	187	245
Eidfjord	342	225	354	246	64	74	335	207	174	162	420	375
Eidsberg	165	216	85	95	282	329	117	174	326	333	118	105
Eidskog	370	385	323	308	396	411	314	283	392	406	247	309
Eidsvoll	109	122	50	79	373	336	25	28	345	369	55	44
Eigersund	71	118	70	65	95	232	146	189	163	181	53	80
Elverum	161	150	224	248	207	195	166	121	88	129	137	134
Enebakk	194	196	152	41	257	339	127	116	394	396	48	69
Engerdal	412	418	374	409	285	164	420	422	258	294	408	398
Etne	66	133	54	45	46	99	107	294	256	215	144	164
Etnedal	393	349	400	368	242	267	416	358	350	292	328	312
Evenes	337	409	244	300	393	408	316	352	190	342	308	415
Evje og Hornnes	147	186	193	219	229	221	79	156	153	164	176	182
Farsund	150	169	103	104	132	206	264	238	145	142	168	183
Fauske	263	238	183	239	307	266	299	170	180	219	222	248
Fedje	358	416	420	418	72	191	386	412	81	184	378	412
Fet	102	127	90	81	221	173	62	75	376	402	25	37
Finnøy	62	144	151	118	14	36	59	267	292	289	102	209
Fitjar	69	147	40	97	78	217	204	144	96	163	140	205
Fjaler	171	70	264	269	31	30	255	177	64	18	316	294
Fjell	12	21	13	16	145	276	22	14	25	41	41	36
Flakstad	362	393	263	147	315	383	265	414	410	399	358	307
Flatanger	276	203	215	189	292	134	189	250	166	69	361	363
Flekkefjord	217	206	294	258	225	233	211	247	90	89	181	199
Flesberg	210	276	160	178	161	178	134	301	362	400	240	185
Flora	100	126	81	78	111	165	245	234	144	120	97	157
Flå	106	141	98	83	82	253	105	123	303	155	214	198
Folldal	335	361	342	351	165	151	324	395	314	295	366	370
Forsand	191	158	252	169	56	40	31	161	338	216	391	331
Fosnes	411	420	411	405	369	420	318	375	357	197	414	406
Fredrikstad	115	97	130	67	337	348	78	66	119	145	54	66
Frogn	70	100	33	20	195	160	75	281	253	252	60	41
Froland	208	223	311	187	384	415	7	23	386	368	134	90
Frosta	265	309	153	257	375	270	83	302	372	357	267	241
Fræna	162	175	97	91	214	207	136	168	301	300	166	131
Frøya	89	22	189	33	239	172	74	11	105	191	39	1
Fusa	136	55	228	113	107	41	273	197	32	29	221	254

Fyresdal	267	256	314	378	176	158	306	229	63	82	339	355
Færder	155	199	94	111	223	259	213	224	216	261	88	113
Førde	29	18	230	175	6	3	68	113	23	17	58	54
Gamvik	398	322	337	151	421	399	150	44	418	421	351	319
Gaular	187	204	247	212	126	94	87	125	325	340	216	261
Gausdal	199	210	168	190	128	109	257	298	291	281	143	139
Gildeskål	376	247	366	317	377	320	338	307	241	71	372	181
Giske	38	53	26	18	129	148	16	36	322	306	43	34
Gjemnes	289	246	214	201	99	143	368	185	375	360	303	299
Gjerdrum	48	50	23	26	137	168	45	24	321	383	31	5
Gjerstad	339	379	347	342	350	413	229	336	330	304	241	286
Gjesdal	25	82	58	56	45	133	8	83	348	362	10	26
Gjøvik	94	72	121	123	198	163	164	84	84	131	61	38
Gloppen	101	57	111	98	20	11	310	128	83	92	232	276
Gol	72	67	140	102	19	8	132	323	65	67	239	218
Gran	185	197	91	69	253	301	221	192	183	236	178	175
Grane	388	342	371	334	314	306	364	251	359	355	399	323
Granvin	324	288	307	293	120	70	399	258	238	385	321	361
Gratangen	407	389	395	355	401	397	400	334	263	242	382	392
Grimstad	42	36	24	23	228	275	69	31	50	58	64	53
Grong	315	383	380	400	234	180	304	411	194	237	287	310
Grue	363	381	267	256	351	367	360	363	335	380	317	350
Gulen	145	85	112	146	51	12	349	308	91	61	234	258
Hadsel	282	278	248	263	297	247	276	304	239	238	217	239
Halden	96	104	74	74	319	337	100	91	58	72	138	138
Halsa	355	362	317	350	149	167	401	397	191	227	396	387
Hamar	57	24	175	106	91	45	139	63	27	26	68	76
Hamarøy	277	294	291	322	252	159	231	271	211	160	279	378
Hammerfest	83	64	116	143	160	138	101	81	93	79	130	96
Haram	63	71	223	234	68	155	199	134	20	50	57	23
Hareid	85	156	157	129	114	283	110	180	114	86	111	179
Harstad	67	87	75	136	305	154	190	187	53	60	1	110
Hasvik	340	411	358	387	399	421	71	239	403	409	274	287
Hattfjelldal	328	354	302	356	155	87	283	408	373	319	387	328
Haugesund	19	28	20	34	110	118	54	92	28	32	66	45
Hemne	196	166	87	84	247	142	313	368	94	59	220	204
Hemnes	369	340	392	361	349	318	208	254	308	282	375	333
Hemsedal	55	59	120	133	16	17	82	104	219	298	114	46
Herøy (M. og R.)	51	108	15	14	158	212	98	211	209	240	82	126
Herøy (Nordl.)	180	177	162	132	263	161	66	138	304	284	184	192
Hitra	131	102	217	142	244	246	64	119	106	73	190	144
Hjartdal	309	285	362	247	249	258	203	290	224	213	338	313
Hjelmeland	98	117	166	100	3	18	239	325	127	115	277	284
Hobøl	248	269	187	202	389	375	90	41	402	419	75	143
Hol	193	111	201	119	41	49	302	237	187	205	259	174
Hole	76	77	190	55	136	122	58	135	281	269	6	22

Holmestrand	174	172	68	59	304	373	173	78	251	265	107	114
Holtålen	347	345	387	399	237	236	266	253	300	328	359	336
Hornindal	175	266	266	314	21	32	168	393	267	233	294	271
Horten	75	83	164	161	278	330	118	127	13	13	120	132
Hurdal	279	324	191	203	291	368	167	216	401	394	238	235
Hurum	158	221	48	49	271	261	160	264	269	358	188	152
Hvaler	280	307	251	168	390	393	131	288	312	341	192	147
Hyllestad	262	346	204	295	29	201	412	415	100	45	373	388
Hægebostad	221	183	306	244	230	282	124	183	109	40	290	247
Høyanger	290	328	364	352	117	208	343	378	146	154	331	308
Høylandet	345	280	360	386	172	56	348	222	328	293	353	362
Hå	45	78	131	149	77	106	14	98	237	203	29	40
Ibestad	391	400	409	372	320	364	259	365	307	271	413	410
Inderøy	298	260	279	253	256	244	301	256	259	245	282	266
Indre Fosen	228	243	309	276	167	211	220	297	113	111	243	283
Iveland	348	358	359	407	348	407	238	139	339	313	284	222
Jevnaker	230	200	138	141	322	353	195	69	278	309	151	127
Jondal	247	310	319	354	163	152	277	347	287	195	124	335
Jølster	189	228	200	241	42	64	223	286	354	363	180	203
Karassjøk	308	305	313	339	206	216	372	233	228	291	253	320
Karlsøy	405	408	305	363	403	410	393	324	413	411	376	374
Karmøy	49	76	17	25	156	227	92	142	167	143	70	70
Kautokeino	372	341	388	382	385	298	246	158	343	366	314	330
Klepp	17	35	35	44	57	147	9	30	188	132	30	24
Klæbu	235	233	268	313	309	325	111	88	356	330	90	72
Kongsberg	8	8	60	54	15	50	81	74	2	3	77	56
Kongsvinger	218	235	136	176	332	344	224	241	142	179	160	169
Kragerø	287	295	182	198	383	351	280	328	207	207	202	225
Kristiansand	21	17	55	71	148	146	47	12	16	24	26	29
Kristiansund	88	191	74	103	231	327	129	257	103	101	105	149
Krødsherad	170	121	109	61	243	111	121	219	297	263	165	109
Kvalsund	387	415	326	362	346	396	179	316	411	416	418	413
Kvam	153	139	150	140	130	121	194	236	133	112	213	212
Kvinesdal	251	250	260	303	341	360	169	101	164	180	229	220
Kvinnherad	204	187	212	194	181	187	243	287	129	136	205	111
Kviteseid	197	274	180	164	121	186	309	373	71	134	278	327
Kvitsøy	172	80	407	365	11	16	140	147	51	14	350	332
Kvæfjord	417	422	422	422	366	310	291	417	417	417	363	349
Kvænen	416	407	415	419	418	376	417	300	261	301	197	376
Kåfjord	418	392	412	398	410	354	380	348	396	277	397	383
Larvik	143	155	63	75	270	288	197	167	230	190	84	104
Lavangen	419	376	418	415	422	381	230	182	327	210	374	365
Lebesby	400	313	378	292	408	248	352	173	344	335	368	364
Leikanger	52	31	421	421	5	2	137	140	3	1	161	171
Leirfjord	361	364	404	403	313	385	161	80	416	393	273	329
Leka	389	334	373	240	208	73	379	274	319	352	419	419

Lenvik	224	214	165	158	302	280	219	252	135	124	206	221
Lesja	310	242	348	289	131	48	387	360	197	187	300	296
Levanger	118	98	246	329	143	104	159	76	73	85	112	145
Lier	14	19	4	6	69	52	53	107	85	116	33	28
Lierne	311	287	324	216	90	83	366	333	225	246	383	396
Lillehammer	65	42	144	166	65	46	188	95	36	35	95	84
Lillesand	68	65	84	108	175	199	70	50	104	108	89	95
Lindesnes	154	163	124	159	358	361	154	208	43	31	139	170
Lindås	54	58	46	50	166	170	128	120	47	55	99	101
Lom	256	245	256	232	157	76	347	376	242	214	209	252
Loppa	422	419	386	385	402	309	418	413	370	379	416	404
Lund	110	116	174	135	76	96	288	355	35	38	201	172
Lunner	259	317	196	213	352	372	148	235	389	404	109	142
Lurøy	274	215	281	210	146	86	344	214	169	141	322	377
Luster	200	135	300	218	60	68	217	159	206	199	228	190
Lyngdal	103	101	76	46	235	229	112	133	172	152	110	140
Lyngen	384	368	339	311	343	317	392	343	316	351	362	356
Lærdal	346	237	410	391	118	44	385	255	137	137	381	339
Lødingen	353	403	254	284	255	392	397	406	240	254	357	393
Lørenskog	50	23	135	288	59	61	91	5	102	139	18	15
Løten	293	330	257	320	356	395	200	178	366	375	146	124
Malvik	121	167	114	134	259	300	56	71	341	343	50	58
Mandal	124	188	73	89	288	340	158	196	128	153	113	129
Marker	284	300	142	145	391	347	125	337	382	320	264	200
Marnardal	333	369	396	390	368	405	156	184	358	372	177	237
Masfjorden	239	257	376	379	49	79	214	203	121	172	354	368
Meland	33	68	28	52	246	296	5	27	155	218	73	77
Meldal	316	319	383	336	340	369	182	268	232	235	260	210
Melhus	119	136	229	217	232	256	42	52	222	244	76	83
Meløy	325	241	273	242	364	209	356	351	156	84	272	262
Meråker	350	380	379	397	299	243	323	410	227	264	323	282
Midsund	164	232	145	177	97	77	210	354	246	259	195	267
Midtre Gauldal	105	168	161	154	135	113	116	299	152	135	129	168
Modalen	86	281	405	395	23	78	3	295	11	27	421	417
Modum	134	189	126	144	226	254	103	151	220	243	152	165
Molde	22	25	67	96	30	38	93	112	17	20	93	59
Moskenes	291	329	29	9	283	203	298	341	420	422	355	407
Moss	160	113	104	63	360	335	138	94	108	140	101	82
Målselv	141	109	250	297	159	145	226	93	44	70	133	148
Måsøy	402	316	341	323	394	219	374	115	353	381	403	366
Namdalseid	385	388	390	367	381	349	293	364	390	338	349	352
Namsos	173	185	155	280	233	198	233	212	70	130	159	106
Namsskogan	383	326	322	347	168	286	404	143	298	251	415	385
Nannestad	127	41	102	115	267	278	65	1	368	374	46	13
Narvik	225	164	178	152	388	324	260	263	49	42	123	120
Naustdal	332	332	351	328	190	220	284	213	406	412	271	275

Nedre Eiker	90	142	43	62	280	307	61	59	323	354	63	91
Nes (Ak.)	129	140	53	70	308	322	72	25	395	401	44	92
Nes (Busk.)	272	240	195	188	125	115	377	329	279	209	268	291
Nesna	246	391	344	392	224	271	126	420	115	202	334	304
Nesodden	104	106	93	233	202	204	151	53	178	189	56	75
Nesseby	401	365	408	416	395	304	389	162	221	302	377	360
Nesset	352	378	331	373	216	331	361	322	393	387	313	318
Nissedal	314	212	356	343	254	75	300	176	215	204	270	238
Nittedal	28	27	10	10	122	81	55	64	200	262	19	12
Nome	351	355	352	381	355	357	327	319	268	273	263	281
Nord-Aurdal	216	119	188	148	219	110	332	292	61	57	196	186
Norddal	268	231	297	265	37	35	369	279	171	173	369	382
Nord-Fron	270	219	159	156	301	205	322	269	177	206	262	219
Nordkapp	331	282	176	182	380	240	357	331	311	321	251	240
Nord-Odal	349	356	385	374	387	378	209	270	333	350	224	236
Nordre Land	286	311	283	204	386	401	251	275	217	220	119	228
Nordreisa	299	273	237	224	392	342	186	163	266	258	252	272
Nore og Uvdal	201	211	232	229	34	22	330	387	74	95	337	326
Notodden	254	283	231	301	376	358	212	243	151	192	163	196
Nærøy	302	261	261	163	336	323	185	259	340	297	258	195
Odda	188	184	346	299	92	97	295	382	29	25	265	214
Oppdal	123	92	72	31	177	166	198	157	184	183	135	121
Oppegård	35	39	30	17	74	69	108	145	99	138	16	18
Orkdal	186	149	293	255	265	250	145	136	82	94	131	103
Os (Hedm.)	278	279	363	335	104	65	297	361	181	194	320	325
Os (Hord.)	30	45	11	36	211	226	13	7	284	316	27	19
Osen	379	371	303	333	311	128	391	400	247	272	404	397
Oslo kommune	3	2	6	5	33	9	2	6	8	7	11	4
Osterøy	156	128	192	197	192	192	88	45	254	230	148	153
Overhalla	182	162	227	174	127	184	192	124	204	201	164	159
Porsanger	306	292	210	181	345	287	278	285	199	221	306	354
Porsgrunn	59	54	39	47	290	234	170	205	19	15	74	81
Raarvihke - Røyrvik	374	353	375	396	124	80	292	260	264	299	422	420
Radøy	296	347	336	370	339	382	133	186	391	386	154	217
Rakkestad	203	236	89	77	354	350	86	155	349	365	156	155
Rana	126	96	125	150	238	188	196	169	60	63	145	107
Randaberg	53	69	59	72	73	196	96	46	243	229	22	43
Rauma	179	124	113	88	171	103	279	230	124	121	212	224
Re	113	165	82	82	220	302	122	35	248	307	85	230
Rendalen	395	398	357	348	298	293	415	409	318	326	388	373
Rennebu	354	339	338	341	236	281	394	344	179	171	344	353
Rennesøy	32	174	134	122	103	149	1	171	398	370	24	57
Rindal	234	193	320	294	85	137	290	154	134	117	301	264
Ringeby	240	170	169	165	217	90	334	289	186	188	203	156
Ringerike	139	91	101	107	258	210	177	102	107	110	142	116
Ringsaker	148	110	115	124	262	224	172	109	182	185	72	65

Risør	288	299	156	215	334	379	353	315	229	169	230	229
Roan	375	363	343	327	325	274	354	381	310	223	389	381
Rollag	344	262	330	282	96	144	395	190	295	211	384	371
Rygge	92	115	41	57	273	332	85	34	273	312	86	86
Rælingen	117	138	173	226	250	241	48	39	331	353	15	32
Rødøy	365	384	365	369	204	136	333	357	360	334	380	418
Rømskog	245	268	147	92	134	174	187	262	419	415	242	243
Rørøros	114	62	128	105	48	25	281	206	67	54	237	227
Røst	406	397	219	180	281	386	422	416	384	382	371	315
Røyken	41	40	14	13	197	190	36	13	236	288	34	35
Råde	130	89	61	28	286	228	162	97	234	217	87	112
Salangen	396	370	413	406	367	171	365	383	293	260	356	341
Saltdal	356	372	368	338	335	260	303	359	223	144	335	414
Samnanger	323	367	271	364	333	352	180	278	397	398	281	288
Sande (M. og R.)	212	323	284	321	63	92	155	385	364	336	218	297
Sande (Vestf.)	177	123	133	66	306	359	57	15	377	377	91	60
Sandefjord	43	63	31	21	209	239	115	150	111	97	2	39
Sandnes	5	13	9	8	39	132	6	26	30	36	8	8
Sandøy	159	61	181	128	7	21	398	221	72	37	233	244
Sarpsborg	146	159	65	235	379	328	130	82	132	113	94	98
Sauda	144	207	186	238	84	85	253	372	76	91	211	206
Sauherad	285	265	234	137	372	374	176	153	276	286	235	263
Sel	305	267	299	325	275	202	378	350	117	87	256	269
Selbu	258	234	296	287	203	185	240	215	205	232	244	211
Selje	327	312	207	245	169	84	382	345	361	391	347	348
Seljord	184	176	208	192	147	120	308	296	37	48	275	295
Sigdal	122	171	42	53	55	89	285	317	302	283	200	189
Siljan	367	338	393	340	294	277	256	311	421	407	204	161
Sirdal	81	33	163	112	28	10	157	188	39	12	324	260
Skaun	215	227	382	401	295	333	12	10	400	397	65	48
Skedsmo	20	15	37	32	88	59	30	19	54	76	14	17
Ski	58	47	119	86	66	60	104	79	157	147	32	27
Skien	167	134	177	200	300	257	142	131	92	103	117	85
Skiptvet	283	264	333	278	289	343	109	47	414	413	162	151
Skjervøy	336	306	235	274	411	394	206	108	274	314	283	274
Skjåk	241	289	253	275	150	123	296	388	118	122	315	346
Skodje	111	105	167	160	183	153	28	51	374	324	71	73
Skånland	371	386	304	305	405	391	315	371	317	384	304	292
Smøla	232	222	194	126	154	255	275	232	139	96	318	345
Snillfjord	295	350	398	394	180	273	271	321	68	182	348	372
Snåase - Snåsa	319	351	367	360	194	98	267	419	249	168	330	324
Sogndal	23	12	107	99	25	5	44	18	34	28	67	71
Sokndal	120	154	123	153	101	223	228	164	165	146	141	146
Sola	1	1	7	3	1	4	10	49	1	2	7	7
Solund	373	297	288	214	264	57	410	346	176	296	405	399
Songdalen	181	90	220	179	363	356	39	21	235	128	83	79

Sortland	178	161	105	117	284	225	165	126	175	159	186	223
Spydeberg	73	114	16	19	260	294	46	61	294	373	98	89
Stange	261	226	328	346	318	313	174	72	288	266	100	102
Stavanger	4	9	2	7	12	66	43	77	6	6	5	10
Steigen	378	333	345	296	248	237	405	280	290	249	386	390
Steinkjer	112	95	56	94	293	249	225	166	40	47	158	154
Stjørdal	39	48	34	42	178	179	89	48	26	53	116	108
Stord	27	44	45	73	94	95	120	181	21	22	38	74
Stordal	168	304	269	304	83	72	163	418	168	119	226	265
Stor-Elvdal	392	395	402	393	374	355	408	405	245	250	312	322
Storfjord	399	396	391	345	404	321	235	399	388	361	400	367
Strand	37	99	27	68	102	182	27	118	275	279	51	42
Stranda	77	66	243	206	9	13	237	194	116	114	47	117
Stryn	80	84	139	138	24	28	184	210	122	165	175	166
Sula	79	79	86	101	142	126	51	43	336	331	62	64
Suldal	97	125	184	183	8	29	236	335	38	49	365	293
Sund	214	239	233	266	327	384	50	42	352	348	103	122
Sunndal	157	94	239	225	75	34	376	370	15	9	255	278
Surnadal	227	182	245	208	119	93	328	266	125	118	245	268
Sveio	135	178	137	172	196	252	26	57	408	395	132	68
Svelvik	322	336	203	170	353	416	242	198	407	408	210	167
Sykkylven	151	209	118	205	80	141	261	244	173	193	208	233
Søgne	91	201	66	116	251	338	106	152	265	303	35	50
Sømna	294	318	270	273	189	213	305	367	332	256	276	305
Søndre Land	420	414	419	414	414	412	381	389	404	410	269	251
Sør-Aurdal	318	343	318	357	276	272	321	353	208	278	307	289
Sørfold	341	253	370	349	240	235	340	132	55	56	406	391
Sør-Fron	326	286	329	290	303	194	258	284	371	367	223	194
Sør-Odal	321	327	146	209	397	398	331	223	379	392	128	162
Sørreisa	360	337	397	377	371	362	268	225	346	337	169	208
Sørumsund	61	52	36	38	213	177	37	16	306	308	28	25
Sør-Varanger	128	205	172	272	187	231	153	201	112	158	108	130
Tana	334	271	240	252	222	215	342	199	381	322	333	300
Time	16	51	32	27	61	125	4	73	201	178	23	33
Tingvoll	300	344	335	268	212	314	272	394	192	212	325	285
Tinn	292	275	218	186	277	262	373	366	141	126	286	279
Tjeldsund	413	401	417	417	342	377	375	265	313	241	407	403
Tokke	250	249	310	291	152	197	337	306	42	66	343	343
Tolga	220	291	308	249	38	14	282	421	147	157	310	314
Torsken	421	375	381	337	412	400	411	38	405	414	398	394
Tranøy	397	412	350	411	409	404	384	342	262	345	379	389
Tromsø	24	14	77	76	141	62	34	17	18	21	37	47
Trondheim	9	5	51	40	79	51	18	8	5	5	9	6
Trysil	320	252	236	267	323	218	351	217	283	268	249	242
Træna	226	374	394	324	112	222	24	293	315	376	327	405
Trøgstad	252	302	205	283	312	346	147	248	409	405	104	63

Tvedestrand	275	298	222	271	347	366	222	220	213	224	219	257
Tydal	297	377	312	344	86	129	248	403	131	167	417	411
Tynset	149	103	278	306	47	26	270	200	62	81	189	213
Tysfjord	382	413	327	316	407	419	262	330	161	151	409	422
Tysnes	281	148	280	195	151	169	370	129	198	125	285	202
Tysvær	34	38	95	64	89	116	41	117	24	16	127	88
Tønsberg	31	20	62	90	87	91	63	22	33	34	69	51
Ullensaker	10	6	8	11	62	33	11	2	110	123	13	11
Ullensvang	229	272	241	298	40	58	326	379	150	177	345	334
Ulstein	13	29	143	85	2	82	67	87	9	33	40	55
Ulvik	303	331	332	307	93	131	350	305	289	323	336	384
Utsira	390	259	199	359	140	6	421	122	342	267	412	421
Vadsø	242	263	369	383	123	108	317	404	57	64	248	133
Vaksdal	273	270	340	302	227	312	181	179	271	275	254	184
Valle	253	277	301	227	67	105	388	386	31	93	395	369
Vang	304	308	372	371	35	53	390	407	231	161	332	290
Vanylven	364	357	242	262	218	214	414	362	250	276	385	401
Vardø	381	360	315	358	416	387	339	242	244	344	305	306
Vefsn	192	112	148	191	200	140	325	204	69	65	174	158
Vega	404	402	384	353	382	326	403	349	387	347	340	416
Vegårshei	163	296	213	312	287	311	49	191	170	280	198	270
Vennesla	140	208	99	193	357	370	40	58	286	311	81	87
Verdal	125	145	110	157	241	299	152	148	78	68	179	177
Verran	357	399	361	331	329	417	254	396	378	270	295	337
Vestby	47	30	38	35	173	127	29	20	260	253	20	14
Vestnes	257	320	282	309	191	291	241	310	282	255	227	298
Vestre Slidre	243	244	79	155	215	289	383	320	196	150	266	231
Vestre Toten	213	146	289	315	266	268	207	100	66	51	172	136
Vestvågøy	231	213	96	120	330	303	232	137	252	247	191	201
Vevelstad	415	417	401	412	365	334	396	401	369	318	410	408
Vik	244	190	262	207	27	15	363	326	212	133	342	359
Vikna	60	46	22	22	174	119	99	54	130	98	155	135
Vindafjord	26	37	49	24	22	55	94	218	52	46	59	62
Vinje	138	107	170	196	54	42	205	231	123	105	280	215
Volda	93	179	221	388	58	107	141	90	95	107	150	207
Voss	87	73	149	162	44	43	215	146	89	104	136	160
Værøy	368	335	290	237	331	269	250	277	422	418	329	246
Vågan	207	151	78	51	317	285	216	103	226	228	173	187
Vågsøy	133	152	88	58	133	114	247	340	143	100	194	234
Vågå	219	224	255	236	81	156	311	273	159	127	250	280
Våler (Hedm.)	359	394	209	259	398	418	362	392	299	315	309	303
Våler (Østf.)	176	180	185	281	338	388	15	9	415	403	42	16
Øksnes	330	315	100	93	417	409	274	282	337	310	215	256
Ørland	198	129	258	243	179	162	193	62	149	170	182	180
Ørskog	206	220	295	199	205	183	97	338	193	102	231	216
Ørsta	132	131	80	80	199	265	201	99	154	166	171	173

Østre Toten	237	230	83	87	310	308	252	240	320	327	183	137
Øvre Eiker	82	86	47	43	274	297	33	29	309	339	78	61
Øyer	205	157	117	114	185	181	294	105	280	346	125	100
Øygarden	238	258	274	220	326	363	20	193	255	156	367	259
Øystre Slidre	222	173	276	211	170	124	227	195	210	234	167	119
Åfjord	260	153	316	254	106	100	358	172	160	44	288	338
Ål	169	194	249	221	18	24	269	391	97	88	311	277
Ålesund	18	16	19	29	43	47	77	65	46	43	36	21
Åmli	329	303	275	279	324	345	367	228	203	226	289	302
Åmot	249	284	403	408	188	193	113	106	195	287	225	250
Årdal	166	137	216	310	184	71	346	380	12	8	291	249
Ås	15	7	158	184	70	54	21	3	7	10	12	9
Åseral	152	75	285	332	32	19	249	160	45	75	293	118
Åsnes	343	382	265	330	370	403	307	356	285	356	298	273

Vedlegg 2. Kommunenes endringer over tid, totalindikator

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Agdenes	0,63	1,00	0,87	0,30	0,41	0,00
Alstahaug	0,07	1,00	0,97	0,00	0,68	0,16
Alta	0,14	0,00	0,01	0,23	0,87	1,00
Alvdal	0,60	0,00	0,32	1,00	0,84	0,80
Andøy	0,12	0,39	1,00	0,29	0,08	0,00
Aremark	1,00	0,85	0,59	0,31	0,00	0,25
Arendal	0,59	0,93	1,00	0,62	0,19	0,00
Asker	0,61	0,38	1,00	0,09	0,35	0,00
Askim	0,75	0,43	0,00	0,43	0,98	1,00
Askvoll	0,13	1,00	0,68	0,00	0,82	0,66
Askøy	0,00	0,23	0,82	1,00	0,76	0,34
Audnedal	0,88	1,00	0,66	0,24	0,00	0,57
Aukra	0,19	0,49	1,00	0,43	0,81	0,00
Aure	0,26	0,35	0,11	0,00	0,67	1,00
Aurland	0,00	0,59	0,99	0,71	0,93	1,00
Aurskog- Høland	1,00	0,42	0,00	0,29	0,86	0,68
Austevoll	0,05	0,00	1,00	0,59	0,56	0,54
Austrheim	0,87	0,68	1,00	0,01	0,34	0,00
Averøy	0,00	0,53	1,00	0,81	0,90	0,18
Balestrand	1,00	0,67	0,73	0,00	0,33	0,51
Ballangen	0,74	1,00	0,36	0,00	0,81	0,61
Balsfjord	1,00	0,91	0,80	0,64	0,68	0,00
Bamble	0,40	0,31	0,43	0,00	0,62	1,00
Bardu	0,38	0,57	0,57	0,00	0,26	1,00
Beiarn	0,25	0,52	1,00	0,59	0,67	0,00
Berg	0,00	0,78	1,00	0,14	0,73	0,77
Bergen	0,66	1,00	0,77	0,19	0,17	0,00
Berlevåg	0,00	0,73	0,22	0,29	0,32	1,00
Bindal	0,76	0,45	0,00	0,50	0,73	1,00
Birkenes	0,00	0,45	0,71	1,00	0,54	0,84
Bjerkreim	0,51	0,73	0,60	0,00	0,19	1,00
Bjugn	0,00	0,41	0,45	0,28	0,51	1,00
Bodø	0,11	0,37	0,45	0,00	0,95	1,00
Bokn	0,79	1,00	0,07	0,64	0,00	0,56
Bremanger	0,67	1,00	0,70	0,00	0,47	0,49
Brønnøy	1,00	0,86	0,84	0,17	0,00	0,46
Bygland	0,00	0,53	0,59	0,71	0,74	1,00
Bykle	0,39	0,00	0,21	0,61	0,88	1,00
Bærum	0,00	0,97	1,00	0,16	0,73	0,71
Bø (Nordl.)	0,58	0,00	0,00	0,31	0,85	1,00
Bø (Telem.)	0,00	1,00	0,86	0,62	0,07	0,55
Bømlo	0,64	1,00	0,53	0,00	0,19	0,25

Båtsfjord	0,26	0,28	0,31	0,00	0,77	1,00
Dovre	0,46	0,47	1,00	0,00	0,52	0,41
Drammen	0,38	1,00	0,59	0,82	0,90	0,00
Drangedal	0,00	0,13	0,73	0,60	1,00	0,45
Dyrøy	0,95	1,00	0,61	0,17	0,24	0,00
Dønna	0,09	0,00	0,33	0,61	1,00	0,88
Eid	0,00	0,46	0,45	0,61	0,73	1,00
Eide	0,87	1,00	0,99	0,00	0,56	0,46
Eidfjord	0,21	0,00	0,49	0,10	0,08	1,00
Eidsberg	1,00	0,80	0,00	0,62	0,06	0,82
Eidskog	0,30	1,00	0,41	0,00	0,42	0,64
Eidsvoll	0,00	0,79	0,56	0,86	1,00	0,62
Eigersund	0,46	0,98	1,00	0,23	0,40	0,00
Elverum	0,00	1,00	0,30	0,71	0,70	0,35
Enebakk	0,28	0,04	0,65	0,76	1,00	0,00
Engerdal	0,00	0,86	1,00	0,71	0,48	0,30
Etne	1,00	0,60	0,96	0,00	0,75	0,27
Etnedal	0,03	0,57	0,67	0,00	0,17	1,00
Evenes	0,93	0,85	0,80	0,77	1,00	0,00
Evje og Hornnes	0,51	1,00	0,56	0,01	0,00	0,07
Farsund	0,00	0,37	0,96	0,51	1,00	0,62
Fauske	0,00	0,67	0,67	0,21	1,00	0,86
Fedje	0,72	1,00	0,00	0,55	0,46	0,09
Fet	0,49	1,00	0,00	0,54	0,45	0,60
Finnøy	0,73	0,93	1,00	0,53	0,32	0,00
Fitjar	0,68	0,48	0,89	0,68	1,00	0,00
Fjaler	0,45	0,00	0,15	0,32	1,00	1,00
Fjell	0,37	0,54	1,00	0,76	0,06	0,00
Flakstad	0,70	0,00	0,17	0,17	1,00	0,80
Flatanger	0,37	0,00	0,08	0,05	0,45	1,00
Flekkefjord	0,00	0,44	0,22	0,19	0,41	1,00
Flesberg	0,19	0,46	0,91	0,67	0,00	1,00
Flora	0,36	0,71	1,00	0,50	1,00	0,00
Flå	0,70	0,00	0,15	0,85	0,53	1,00
Folldal	0,12	0,61	0,45	1,00	0,35	0,00
Forsand	0,00	0,49	0,98	0,83	0,54	1,00
Fosnes	0,07	0,28	0,00	0,58	0,12	1,00
Fredrikstad	0,70	0,00	0,00	0,04	1,00	0,94
Frogn	0,00	0,74	0,25	0,76	1,00	0,55
Froland	0,45	0,00	0,11	0,54	0,34	1,00
Frosta	0,00	0,73	1,00	0,92	0,53	0,59
Fræna	0,24	1,00	0,90	0,19	0,01	0,00
Frøya	0,00	0,32	0,26	0,33	0,63	1,00
Fusa	0,00	0,35	0,33	0,73	1,00	0,97
Fyresdal	0,40	0,00	1,00	0,85	0,89	0,42
Færder	0,00	1,00	0,12	0,66	0,44	0,07

Førde	1,00	0,19	0,38	0,00	0,72	0,41
Gamvik	0,00	0,27	0,20	0,37	0,50	1,00
Gaular	0,51	0,51	0,76	0,00	0,65	1,00
Gausdal	0,46	0,46	0,95	1,00	0,00	0,28
Gildeskål	0,00	0,51	0,67	0,58	0,67	1,00
Giske	0,82	1,00	0,74	0,93	0,00	0,68
Gjemnes	0,00	0,68	0,83	1,00	0,70	0,87
Gjerdrum	0,65	0,58	0,05	0,00	1,00	0,20
Gjerstad	1,00	0,51	0,65	0,44	0,43	0,00
Gjesdal	1,00	0,73	0,57	0,41	0,65	0,00
Gjøvik	0,00	0,44	0,43	0,53	1,00	0,73
Gloppen	0,17	0,38	0,06	0,00	0,52	1,00
Gol	0,00	0,17	0,62	1,00	0,40	0,35
Gran	0,30	0,18	0,69	0,26	0,00	1,00
Grane	0,02	0,00	0,23	0,54	0,62	1,00
Granvin	0,61	0,71	0,00	0,18	1,00	0,36
Gratangen	0,00	0,52	0,46	0,56	1,00	0,58
Grimstad	0,44	0,11	0,87	0,00	0,48	1,00
Grong	1,00	0,72	0,34	0,65	0,38	0,00
Grue	0,46	0,21	0,00	0,45	0,21	1,00
Gulen	0,23	0,71	0,00	0,52	1,00	0,19
Hadsel	0,24	0,75	0,40	0,00	0,49	1,00
Halden	0,75	0,00	0,33	0,41	0,80	1,00
Halsa	0,00	0,38	0,55	0,19	1,00	0,36
Hamar	0,00	0,65	0,68	0,53	0,78	1,00
Hamarøy	0,00	0,73	0,49	0,16	0,26	1,00
Hammerfest	0,00	0,44	0,89	1,00	0,75	0,44
Haram	0,00	0,89	0,92	1,00	0,68	0,20
Hareid	1,00	0,36	0,38	0,32	0,81	0,00
Harstad	0,18	0,01	0,79	0,00	0,51	1,00
Hasvik	1,00	0,64	0,00	0,51	0,17	0,49
Hattfjelldal	0,12	0,24	0,19	0,36	0,00	1,00
Haugesund	0,39	0,76	1,00	0,08	0,00	0,19
Hemne	0,00	0,08	0,62	0,02	0,28	1,00
Hemnes	0,00	0,32	0,25	0,72	1,00	0,80
Hemsedal	0,82	1,00	0,29	0,59	0,12	0,00
Herøy (M. og R.)	1,00	0,00	0,69	0,11	0,68	0,38
Herøy (Nordl.)	0,55	0,03	0,52	0,00	1,00	0,99
Hitra	0,07	0,00	0,09	0,47	0,64	1,00
Hjartdal	0,21	0,33	0,00	1,00	0,62	0,52
Hjelmeland	0,93	0,66	0,47	0,00	0,15	1,00
Hobøl	0,20	0,31	0,00	0,51	1,00	0,32
Hol	0,00	0,12	0,24	0,25	0,46	1,00
Hole	0,41	0,41	0,54	0,00	0,69	1,00
Holmestrand	0,00	0,41	0,99	1,00	0,56	0,98
Holtålen	0,00	0,18	0,29	0,70	1,00	0,13

Hornindal	0,42	1,00	0,13	0,50	0,00	0,40
Horten	0,05	0,74	0,18	1,00	0,00	0,29
Hurdal	0,36	0,20	0,00	0,75	1,00	0,92
Hurum	0,41	0,82	0,40	0,98	1,00	0,00
Hvaler	0,08	0,36	1,00	0,00	0,19	0,37
Hyllestad	0,47	0,78	1,00	0,48	0,29	0,00
Hægebostad	0,00	0,86	0,35	0,72	0,93	1,00
Høyanger	0,52	0,32	0,20	0,00	0,97	1,00
Høylandet	0,00	0,50	0,34	0,05	1,00	0,64
Hå	1,00	0,83	0,83	0,27	0,19	0,00
Ibestad	0,00	0,29	0,32	0,36	0,44	1,00
Inderøy	0,00	0,69	0,97	0,61	1,00	0,98
Indre Fosen	1,00	0,88	0,00	0,08	0,50	0,43
Iveland	0,28	0,46	0,00	0,62	1,00	0,19
Jevnaker	0,48	0,49	0,14	0,00	1,00	0,58
Jondal	0,85	0,00	1,00	0,14	0,23	0,49
Jølster	0,89	0,74	0,97	0,00	0,63	1,00
Karasjok	0,40	0,62	1,00	0,00	0,68	0,83
Karlsøy	0,09	1,00	0,00	0,24	0,02	0,48
Karmøy	0,60	1,00	0,66	0,00	0,21	0,25
Kautokeino	0,00	0,35	0,37	0,51	0,99	1,00
Klepp	0,53	1,00	0,97	0,62	0,31	0,00
Klæbu	0,05	0,41	1,00	0,09	0,00	0,70
Kongsberg	0,07	0,66	1,00	0,72	0,37	0,00
Kongsvinger	0,38	0,40	0,00	0,04	1,00	0,97
Kragerø	0,18	0,98	1,00	0,00	0,30	0,80
Kristiansand	0,59	0,78	1,00	0,54	0,00	0,11
Kristiansund	0,93	1,00	1,00	0,63	0,03	0,00
Krødsherad	0,51	0,44	0,17	0,00	0,59	1,00
Kvalsund	0,40	0,35	0,68	1,00	0,00	0,24
Kvam	0,45	0,64	0,92	0,00	0,63	1,00
Kvinesdal	0,03	0,12	0,96	1,00	0,04	0,00
Kvinnherad	0,00	0,05	1,00	0,90	0,87	0,50
Kviteseid	0,86	1,00	0,85	0,00	0,62	0,78
Kvitsøy	0,37	0,52	0,00	0,08	0,36	1,00
Kvæfjord	0,79	0,64	0,00	0,41	0,01	1,00
Kvænangen	0,49	1,00	0,00	0,49	0,95	0,93
Kåfjord	0,00	0,38	0,24	0,27	0,24	1,00
Larvik	0,65	0,51	0,00	0,77	1,00	0,59
Lavangen	0,00	0,87	0,65	1,00	0,91	0,88
Lebesby	0,12	0,00	0,13	0,18	0,64	1,00
Leikanger	0,60	1,00	0,00	0,71	0,82	0,16
Leirfjord	0,79	0,24	0,00	0,75	0,97	1,00
Leka	0,00	0,15	0,49	0,74	0,81	1,00
Lenvik	0,25	0,42	0,00	0,59	0,67	1,00
Lesja	0,00	0,09	0,26	0,81	0,88	1,00

Levanger	0,10	0,89	0,14	0,00	0,77	1,00
Lier	0,00	0,64	1,00	0,98	0,56	0,26
Lierne	0,58	0,12	0,41	0,00	0,99	1,00
Lillehammer	0,00	0,28	0,03	0,83	1,00	0,36
Lillesand	0,14	0,11	0,00	0,33	1,00	0,36
Lindesnes	0,27	1,00	0,59	0,93	0,00	0,35
Lindås	0,00	0,84	1,00	0,43	0,79	0,56
Lom	0,69	0,38	1,00	0,00	1,00	0,62
Loppa	0,31	0,37	0,00	0,41	0,86	1,00
Lund	0,30	0,70	0,00	0,86	1,00	0,34
Lunner	0,32	0,23	0,00	0,61	1,00	0,76
Lurøy	0,32	0,00	0,12	0,19	0,37	1,00
Luster	0,00	0,42	0,73	0,28	0,43	1,00
Lyngdal	0,00	0,38	0,93	0,81	1,00	0,58
Lyngen	0,02	1,00	0,55	0,00	1,00	0,92
Lærdal	0,01	0,00	0,35	0,61	0,82	1,00
Lødingen	0,94	1,00	0,21	0,39	0,25	0,00
Lørenskog	0,34	1,00	0,00	0,23	0,66	0,93
Løten	0,00	0,94	1,00	0,93	0,77	0,07
Malvik	0,83	1,00	0,98	0,75	0,00	0,39
Mandal	0,42	0,49	1,00	0,00	0,31	0,20
Marker	0,22	0,00	0,34	0,49	1,00	0,50
Marnardal	0,00	0,18	1,00	0,35	0,70	0,03
Masfjorden	0,40	0,82	0,99	0,00	0,05	1,00
Meland	0,78	0,63	1,00	0,00	0,31	0,11
Meldal	0,27	0,00	0,53	0,48	1,00	0,62
Melhus	0,55	0,65	0,00	0,42	0,20	1,00
Meløy	0,39	0,10	0,10	0,63	0,00	1,00
Meråker	0,32	0,00	0,70	0,83	1,00	0,76
Midsund	0,39	0,73	1,00	0,72	0,47	0,00
Midtre Gauldal	0,25	1,00	0,58	0,00	0,44	0,71
Modalen	0,94	0,43	1,00	0,09	0,31	0,00
Modum	0,61	0,39	0,00	0,18	0,84	1,00
Molde	0,00	0,72	0,76	1,00	0,26	0,27
Moskenes	0,00	0,54	0,10	1,00	0,93	0,91
Moss	0,00	0,54	0,75	0,41	0,98	1,00
Målselv	0,00	0,38	0,72	0,52	1,00	0,12
Måsøy	0,00	0,47	0,41	0,53	0,24	1,00
Namdalseid	0,00	0,49	0,89	0,16	0,02	1,00
Namsos	0,65	0,96	0,88	0,00	1,00	0,73
Namsskogan	0,09	0,52	0,82	0,00	1,00	0,88
Nannestad	0,21	0,52	0,58	0,00	0,64	1,00
Narvik	0,00	0,02	0,51	0,33	1,00	0,90
Naustdal	0,00	0,69	0,21	1,00	0,84	0,81
Nedre Eiker	0,53	0,00	0,47	0,16	1,00	0,36
Nes (Ak.)	0,00	0,25	0,36	1,00	0,93	0,47

Nes (Busk.)	0,46	0,17	0,00	0,11	0,70	1,00
Nesna	0,66	1,00	0,84	0,00	0,51	0,55
Nesodden	0,42	0,95	0,00	0,46	0,35	1,00
Nesseby	0,80	1,00	0,77	0,49	0,00	0,98
Nesset	0,33	0,70	0,00	1,00	0,87	0,16
Nissedal	0,05	0,22	0,22	0,00	0,74	1,00
Nittedal	0,16	1,00	0,68	0,00	0,03	0,44
Nome	0,36	0,16	0,88	0,00	0,60	1,00
Nord-Aurdal	0,00	0,29	0,64	0,72	0,85	1,00
Norrdal	1,00	0,39	0,67	0,00	0,81	0,84
Nord-Fron	0,19	0,40	0,00	0,51	0,27	1,00
Nordkapp	0,00	0,24	0,55	0,63	0,65	1,00
Nord-Odal	0,00	0,20	0,53	0,78	1,00	0,92
Nordre Land	0,55	0,01	0,00	0,63	1,00	0,53
Nordreisa	0,21	0,00	0,42	0,45	1,00	0,88
Nore og Uvdal	0,00	0,49	0,08	0,47	0,95	1,00
Notodden	0,39	1,00	0,00	0,93	0,47	0,07
Nærøy	0,00	0,15	0,27	0,70	0,98	1,00
Odda	0,00	0,33	0,03	0,39	1,00	0,27
Oppdal	0,28	0,38	0,00	0,15	0,70	1,00
Oppegård	0,52	0,00	1,00	0,49	0,66	0,51
Orkdal	0,00	0,33	1,00	0,77	0,56	0,81
Os (Hedm.)	0,39	0,00	0,01	0,47	1,00	0,75
Os (Hord.)	0,63	1,00	0,00	0,19	0,68	0,08
Osen	0,00	0,23	1,00	0,28	0,75	0,73
Oslo kommune	0,00	0,58	0,56	0,71	1,00	0,74
Osterøy	0,37	0,99	0,41	0,85	0,00	1,00
Overhalla	0,00	0,82	0,00	0,35	0,76	1,00
Porsanger	0,27	0,43	0,00	0,76	0,39	1,00
Porsgrunn	0,55	0,46	1,00	0,81	0,75	0,00
Raarvihke Røyrvik	0,00	0,10	0,60	1,00	0,92	0,79
Radøy	0,67	1,00	0,44	0,83	0,34	0,00
Rakkestad	0,23	0,34	0,48	0,00	1,00	0,62
Rana	0,25	0,16	0,84	0,00	0,32	1,00
Randaberg	0,30	0,29	1,00	0,22	0,21	0,00
Rauma	0,00	0,30	0,25	0,65	0,49	1,00
Re	0,05	0,69	1,00	0,43	0,00	0,63
Rendalen	0,00	0,08	0,16	0,11	1,00	0,28
Rennebu	0,00	0,27	0,30	0,78	1,00	0,55
Rennesøy	0,75	1,00	0,47	0,15	0,07	0,00
Rindal	0,47	0,21	0,00	0,50	0,78	1,00
Ringebu	0,00	0,37	0,48	0,51	1,00	0,64
Ringerike	0,00	0,02	0,31	0,16	0,88	1,00
Ringsaker	0,00	0,23	0,86	0,26	0,77	1,00
Risør	0,00	1,00	0,74	0,50	0,15	0,10
Roan	0,45	0,94	0,12	0,00	0,73	1,00

Rollag	0,00	0,21	0,22	1,00	0,99	1,00
Rygge	0,46	0,40	0,66	1,00	0,00	0,25
Rælingen	0,00	0,95	0,96	0,36	1,00	0,52
Rødøy	0,59	0,84	0,88	0,00	0,45	1,00
Rømskog	0,49	0,00	0,05	0,54	1,00	0,79
Røros	0,00	0,26	0,26	0,35	0,57	1,00
Røst	0,12	1,00	0,00	0,37	0,38	0,97
Røyken	0,00	0,42	0,47	0,71	0,75	1,00
Råde	0,37	0,00	0,25	0,78	0,76	1,00
Salangen	0,00	0,63	0,23	0,02	0,43	1,00
Saltdal	0,40	0,00	0,44	0,18	0,89	1,00
Samnanger	0,65	0,36	0,70	0,93	1,00	0,00
Sande (M. og R.)	1,00	0,42	0,32	0,16	0,23	0,00
Sande (Vestf.)	0,00	0,30	0,36	0,31	0,45	1,00
Sandefjord	0,00	0,50	0,33	0,07	0,18	1,00
Sandnes	0,86	0,69	1,00	0,37	0,13	0,00
Sandøy	0,26	0,00	0,10	0,25	0,01	1,00
Sarpsborg	0,23	0,25	0,00	0,44	0,67	1,00
Sauda	1,00	0,56	0,04	0,13	0,29	0,00
Sauherad	0,00	0,19	0,71	0,52	0,22	1,00
Sel	0,11	0,89	0,70	1,00	0,00	0,94
Selbu	0,08	0,66	1,00	0,00	0,41	0,41
Selje	0,07	0,75	0,00	0,49	1,00	0,59
Seljord	0,42	0,88	1,00	0,00	0,21	0,25
Sigdal	1,00	0,00	0,80	0,15	0,30	0,22
Siljan	0,47	0,00	0,73	0,53	0,84	1,00
Sirdal	0,41	0,00	1,00	0,57	0,62	0,98
Skaun	0,00	0,56	1,00	0,71	0,26	0,12
Skedsmo	0,29	0,00	0,49	1,00	0,75	0,64
Ski	0,22	0,00	0,42	0,87	1,00	0,78
Skien	0,16	0,47	0,48	0,00	1,00	0,52
Skiptvet	0,36	0,55	0,00	0,35	0,59	1,00
Skjervøy	0,00	0,17	0,30	0,52	1,00	0,70
Skjåk	0,42	0,66	1,00	0,77	1,00	0,00
Skodje	0,07	0,00	0,42	0,60	0,56	1,00
Skånland	0,00	0,36	0,61	0,85	0,70	1,00
Smøla	0,04	0,37	0,10	0,00	1,00	0,99
Snillfjord	1,00	0,52	0,04	0,00	0,52	0,17
Snåase - Snåsa	0,00	0,35	0,11	0,17	1,00	0,58
Sogndal	0,00	0,88	0,40	0,54	0,92	1,00
Sokndal	0,16	0,30	1,00	0,64	0,00	0,67
Sola	0,50	0,97	1,00	0,71	0,06	0,00
Solund	0,48	0,24	0,48	0,00	0,33	1,00
Songdalen	0,00	0,64	0,93	0,81	0,77	1,00
Sortland	0,00	0,20	0,19	0,11	1,00	0,78
Spydeberg	0,74	0,71	0,00	0,06	0,39	1,00

Stange	0,17	0,65	0,12	0,00	0,63	1,00
Stavanger	1,00	0,94	0,89	0,40	0,14	0,00
Steigen	0,07	0,37	0,00	0,14	0,51	1,00
Steinkjer	0,00	0,79	0,87	0,70	1,00	0,46
Stjørdal	0,26	1,00	0,52	0,52	0,00	0,17
Stord	0,39	0,45	1,00	0,76	0,00	0,13
Stordal	1,00	0,86	0,79	0,00	0,05	0,37
Stor-Elvdal	0,00	1,00	0,47	0,66	0,40	0,71
Storfjord	0,00	0,18	0,36	0,33	0,56	1,00
Strand	0,57	0,86	1,00	0,09	0,69	0,00
Stranda	0,58	0,88	0,21	0,00	0,79	1,00
Stryn	1,00	0,55	0,08	0,00	0,29	0,23
Sula	0,00	0,75	0,38	0,66	1,00	0,96
Suldal	0,10	0,49	0,60	0,47	1,00	0,00
Sund	0,41	0,90	1,00	0,75	0,24	0,00
Sunndal	0,01	0,48	0,00	0,01	0,50	1,00
Surnadal	0,00	0,09	0,45	0,05	0,61	1,00
Sveio	0,00	0,75	0,48	1,00	0,54	0,96
Svelvik	0,00	0,54	0,21	0,33	0,48	1,00
Sykkylven	1,00	1,00	0,44	0,00	0,36	0,21
Søgne	0,83	0,95	0,90	1,00	0,62	0,00
Sømna	0,00	0,50	0,91	1,00	0,42	0,16
Søndre Land	0,00	0,04	0,27	0,31	0,74	1,00
Sør-Aurdal	0,54	0,83	0,28	0,00	0,19	1,00
Sørfold	0,08	0,03	0,00	0,15	0,58	1,00
Sør-Fron	0,08	0,23	0,88	0,00	0,78	1,00
Sør-Odal	0,00	0,09	0,48	1,00	0,49	0,44
Sørreisa	0,00	0,58	0,33	0,92	1,00	0,83
Sørumsund	0,00	0,91	0,08	1,00	0,10	0,87
Sør-Varanger	0,64	0,88	1,00	0,00	0,30	0,07
Tana	0,00	0,11	0,60	0,55	0,95	1,00
Time	1,00	0,86	0,80	0,19	0,47	0,00
Tingvoll	0,08	0,94	1,00	0,71	0,00	0,85
Tinn	0,00	0,09	0,40	0,57	0,20	1,00
Tjeldsund	0,36	0,00	0,55	0,10	0,56	1,00
Tokke	0,00	0,51	1,00	0,04	0,63	0,33
Tolga	0,00	0,04	0,03	1,00	0,15	0,32
Torsken	0,31	0,00	0,28	0,81	0,99	1,00
Tranøy	0,27	0,11	1,00	0,51	0,59	0,00
Tromsø	0,00	0,73	0,78	0,37	0,91	1,00
Trondheim	0,00	0,45	0,81	0,05	0,82	1,00
Trysil	0,35	0,00	0,17	0,40	0,39	1,00
Træna	0,86	1,00	0,00	0,63	0,07	0,44
Trøgstad	0,26	0,88	0,14	0,00	0,49	1,00
Tvedestrand	0,63	0,29	1,00	0,00	0,55	0,47
Tydal	0,88	1,00	0,67	0,25	0,01	0,00

Tynset	0,39	1,00	0,30	0,00	0,52	1,00
Tysfjord	0,00	0,21	0,60	1,00	0,86	0,33
Tysnes	0,00	0,31	0,46	0,51	1,00	0,96
Tysvær	0,95	0,66	0,51	0,00	0,75	1,00
Tønsberg	0,60	0,00	0,85	1,00	0,25	0,83
Ullensaker	0,00	0,58	0,38	0,67	0,79	1,00
Ullensvang	1,00	0,78	0,72	0,24	0,00	0,01
Ulstein	0,56	0,75	1,00	0,92	0,17	0,00
Ulvik	0,80	0,00	0,42	0,55	0,73	1,00
Utsira	0,12	1,00	0,48	0,83	0,00	0,15
Vadsø	0,19	0,00	0,66	0,12	1,00	0,40
Vaksdal	0,71	0,35	0,00	0,31	0,30	1,00
Valle	0,78	0,25	0,13	0,00	1,00	0,83
Vang	0,00	0,86	0,36	1,00	0,59	0,73
Vanylven	0,00	1,00	0,53	0,30	0,15	0,62
Vardø	0,00	0,23	0,65	0,67	1,00	0,65
Vefsn	0,28	0,23	0,72	0,00	0,16	1,00
Vega	0,00	0,63	0,58	1,00	0,91	0,96
Vegårshei	1,00	0,96	0,25	0,50	0,48	0,00
Vennesla	0,73	1,00	0,33	0,36	0,05	0,00
Verdal	0,70	0,98	0,72	1,00	0,00	0,47
Verran	1,00	0,15	0,05	0,18	0,00	0,79
Vestby	0,21	0,00	0,28	0,29	1,00	0,35
Vestnes	0,11	0,82	1,00	0,03	0,00	0,04
Vestre Slidre	0,97	0,86	0,48	0,00	0,36	1,00
Vestre Toten	0,00	0,27	0,26	0,59	0,65	1,00
Vestvågøy	0,05	0,24	0,37	0,00	0,42	1,00
Vevelstad	0,61	0,24	0,00	0,83	1,00	0,56
Vik	0,16	0,22	0,00	0,18	1,00	0,86
Vikna	0,42	0,45	0,19	0,00	0,46	1,00
Vindafjord	0,81	1,00	0,69	0,44	0,39	0,00
Vinje	0,00	1,00	0,33	0,72	0,57	0,76
Volda	1,00	0,76	0,56	0,13	0,00	0,40
Voss	0,22	0,81	1,00	0,00	0,85	0,38
Værøy	0,00	0,38	0,58	0,60	0,84	1,00
Vågan	0,09	0,02	0,15	0,00	0,26	1,00
Vågsøy	0,49	0,60	0,11	0,00	1,00	0,67
Vågå	0,25	0,24	0,00	0,15	0,81	1,00
Våler (Hedm.)	0,24	0,00	0,70	1,00	0,87	0,42
Våler (Østf.)	0,00	0,51	1,00	0,35	0,54	0,35
Øksnes	0,00	1,00	0,18	0,00	0,83	0,69
Ørland	0,00	0,58	0,43	0,15	1,00	0,90
Ørskog	0,00	0,67	0,33	0,83	1,00	0,34
Ørsta	0,00	0,16	0,26	1,00	0,74	0,80
Østre Toten	0,13	0,53	0,00	0,08	0,38	1,00
Øvre Eiker	0,00	0,85	0,13	0,38	0,93	1,00

Øyer	0,63	0,00	0,71	0,43	1,00	0,93
Øygarden	0,00	0,90	0,79	0,70	1,00	0,67
Øystre Slidre	0,29	0,39	0,33	0,00	0,81	1,00
Åfjord	0,00	0,17	0,16	0,39	0,49	1,00
Ål	0,73	0,79	0,69	0,00	1,00	0,87
Ålesund	0,70	0,95	1,00	0,00	0,48	0,87
Åmli	0,28	0,18	0,00	0,51	1,00	0,49
Åmot	0,62	1,00	0,90	0,95	0,39	0,00
Årdal	0,50	0,04	0,00	0,38	1,00	0,57
Ås	0,00	0,58	0,07	0,23	0,52	1,00
Åseral	0,30	0,45	0,47	1,00	0,00	0,53
Åsnes	1,00	0,69	0,69	0,00	0,19	0,16

Vedlegg 3. Svakheter i datagrunnlaget

Feil som følge av kommunesammenslåing

Kommunene Sandefjord, Andebu og Stokke ble slått sammen til nye Sandefjord kommune i 2016. Grensejustering av et område i Vear innebar at rundt 2500 personer ble tatt ut av Stokke kommune og lagt til Tønsberg kommune. Indikatoren Befolkningsvekst er beregnet som endring fra år t-3 til år t. Det betyr at beregnet befolkningsvekst for nye Sandefjord kommune blir for lav, og for Tønsberg kommune for høy, for årene 2016 og 2017.

Usikre KOSTRA-data

Det er generelt en del svakheter i KOSTRA-rapporteringen, spesielt for de mindre kommunene. I noen tilfeller med åpenbart urimelige data (som negativ eiendomsskatt) har vi tatt ut observasjonene. Det framgår som manglende data, se neste avsnitt.

Manglende data

Data mangler for følgende kommuner og indikatorer:

0138 Hobøl:

- Kommunale administrasjonsutgifter i 2017

0710 Sandefjord:

- Kommunal betalingsevne i 2012, 2013 og 2014

0716 Re:

- Eiendomsskatt i 2017

1231 Ullensvang:

- Kommunale administrasjonsutgifter i 2017

1418 Balestrand:

- Kommunale administrasjonsutgifter i 2017

1525 Stranda:

- Kommunal betalingsevne i 2012

1815 Vega:

- Eiendomsskatt i 2017

1834 Lurøy:

- Eiendomsskatt i 2017

1835 Træna:

- Eiendomsskatt i 2017

1836 Rødøy:

- Eiendomsskatt i 2017

1840 Saltdal:

- Eiendomsskatt i 2017

1849 Hamarøy:

- Eiendomsskatt i 2017
- Kommunal betalingsevne i 2012

1850 Tysfjord:

- Eiendomsskatt i 2017

1853 Evenes:

- Eiendomsskatt i 2017
- Kommunal betalingsevne i 2012

1874 Moskenes:

- Eiendomsskatt i 2017

1903 Harstad:

- Sykefravær i 2013 og 2014
- Arbeidsledige i 2012
- Eiendomsskatt i 2017
- Kommuneinntekter i 2012
- Kommunal betalingsevne i 2012

1928 Torsken:

- Kommunale administrasjonsutgifter i 2017

5018 Åfjord:

- Kommunale administrasjonsutgifter i 2017

5020 Osen:

- Arbeidsledige i 2016

5043 Røyrvik

- Arbeidsledige i 2016

5048 Fosnes

- Arbeidsledige i 2017

